

**KİTAPLARINA GİRMEYEN  
ŞİİRLER**

**İLK ŞİİRLER**  
**Eski Biçimli Olanlar**

## GÜN DOĞUYOR

Dili çözüliyor gecelerin.  
Gölgeler kaçışıyor derine.  
Alıp sihrini bilmecelerin:  
Gün doğuyor şehrin üzerine.

Korkarak şekli' alıyor bacalar,  
Gün doğuyor şehrin üzerine.  
Bakıyorlar günün gözlerine  
Gözleri uykulu atmacalar.

Sallayarak dallarını kavak  
Yükseliyor her günkü yerine,  
Gün doğuyor şehrin üzerine,  
Mavi bir ışıkla ağararak.

Gün doğuyor şehrin üzerine,  
Renk renk hacimle doluyor her yer.  
Dalıyor dağınık yüzlü evler  
Hâlâ yanan sokak fenerine.

Toprak kımıldıyor yavaş yavaş,  
Gün doğuyor şehrin üzerine;  
Bembeyaz gece çiçeklerine  
Sabahla düşüyor bir damla yaş.

Ve bir deniz hücumu halinde  
Gün doğuyor şehrin üzerinde.

(Nisan1938/Varlık, 15.3.1937)

## OARİSTYS

### In Memoriam

Ey hâtırası içimde yemin kadar büyük,  
Ey bahçesinin hoş günlere açık kapısı  
Hâlâ rüyalarımın giren ilk gözağnsı,  
Çocuk alınlarda duyulan sıcak öpücük.

Ey sevgi dalımda ilk çiçek açan tomurcuk,  
Kanımın akışını yenileştiren damar,  
Gül rengi ışıkları sevda dolu akşamlar  
İçime yeni bir fecir gibi dolan çocuk.

Ey tahta perdenin üzerinden aşan hatmi  
Ve havaları seslerimizle dolu bahar,

Koşuştüğümüz yollar, oynadığımız sular,  
Kâğıttan teknesinde sevinç taşıyan gemi.

Duyup karşı minarede okunan yatsıyı  
Yatağıma sıcaklığını getiren rüya.  
Denizlerde onunla yaşadığım dünya  
Ve ey ufku beyaz cennetlere giden kıyı.

Ah! Birçok şeyler hatırlatan erik ağacı  
Ve o ilk yolculukla başlayan hasret, zindan;  
Atları çingiraklı arabanın ardından,  
Beyaz, keten mendilinde sallanan ilk acı.

(Haziran 1936/Varlık, 1.12.1936)

## EBABİL

Alıp içinde sesler uçuşan bu akşamdan  
Hafızamı bir deniz kıyısına çeken yol,  
Aydınlık rüyaların peşine düşen gondol,  
Mavi bir denizde yüzer gibi yanan şamdan.

Tuşların üstünde karanlığın heyulası  
Ve birden kalbe çırpınışlar veren hâtıra,  
Çekmede beni saadet dolu dünyalara  
Mine parmaklarında sadalaşan hülyası.

Sıyrılmada gözlerimden yıllarca geceler,  
Ve yalnız kalmada bir yaza râm olan sahil,  
Uçuşmada gökyüzünde bir sürü eabil:  
Sevgimi ve hasretimi ebedî kılan yer.

Açık pancurlarından seslerin dökülüğü.  
Bir göl mü ürpermede ruhun uzaklarında?  
En yakın sevgiyi duymayan dudaklarında,  
Her yaşayıştan daha güzel olan gülüşü.

İlk gölgelerde uyutup düşünceleri  
Beyaz etekleriyle bana görüldüğün an  
Ve kapıları yeşil sabahlara açılan  
Sıcak tahayyüllerle dolu yaz geceleri.

Renkli fanusların altına doğan dünyası,  
Omuzlarında ayışığından örgülerle  
Eklenmede içime hasret kaldığım yerle  
Mine parmaklarında sadalaşan hülyası.

(Temmuz 1936/Varlık, 1.12.1936)

## DÜŞÜNCELERİMİN BAŞUCUNDA

Hasretimin yıllardanberi bel bağıladığı,  
İşte odur düşüncelerimin başucunda.  
O, göğsünün taşkın hareketi avucunda  
Gözlerinde rüyaların gülüp ağladığı.

Kendi bahçesidir onu içinde gördüğüm.  
Yollar yine her günkü gibi yaz uykusunda  
Ve yaban çiçeklerinin buruk kokusunda  
Her ikinci günlük rüyasını gören mürdüm.

Onun da dudaklarında bir eskiye dönüş  
O da yüzmede bir ses yığını üzerinde,  
Bin hâtırayı bir anda duyan gözlerinde  
İnsana ruhlar dolusu haz veren düşünüş.

Sonra kızlık kadar temiz, aydın bir açılma,  
Evine giden toprak yolda o yine çocuk,  
Yine uykuyla başlayan âlemde yolculuk  
Ve taptaze sabahlar kayısı dallarında.

Hasretimin yıllardanberi bel bağıladığı,  
İşte odur düşüncelerimin başucunda.  
O, göğsünün taşkın hareketi avucunda  
Gözlerinde rüyaların gülüp ağladığı.

(Eylül 1936/Varhk, 1.12.1936)

## ELDORADO

(On dördüncü yaşı ilk güzel gecesine ithaf)

Ufkunda mavi bulutların uçtuğu dağ.  
Büyülü göklerinde sesler duyduğum Aden.  
Avucumda dört kollu nehrin verdiği maden,  
Üstümde yemişleri alnıma değen Tuba.

Müthiş dünyasıyla uykuma ilk girdiği yer..  
Gülümsüyor mavi bir ay ışığında karnı.  
Göllerin şekil dolu derinliğine dalmış  
Vuslatın havasını çevreleyen içdeler.

Suların aydınlığında saadetten bir iz:  
Dallardan süzülen kayığından bu hoş insan,  
Omzuna değen arzu dolu dudakları kan...  
Artık bir cennete bağlı bütün günlerimiz.

Artık ışıkla dolu billur bir kadeh gibi  
En güzel şeytanın elinde tuttuğu gurup,

Akşamlar, ağzımda harikulade bir şurup  
Ve başımda geceler yeşil bir deniz gibi.

Ufkunda mavi bulutların uçtuğu dağ  
Ve nebatî bir âlemde duyduğum ilk hece,  
Bir sesin aydınlattığı yalan dolu gece  
Ve dumanlı bir sabah serinliği ormanda.

Ne onda itidal, ne bende günahkâr hali  
Ruhları bir kuş gibi âvere kılan uyku.  
Dağılan içimde her zaman o baygın koku,  
Lezzeti dudağımda buğulaşan şeftali.

(Eylül 1936/Varlık, 1.12.1936)

## **BUĞDAY**

Düzüldü uçsuz bucaksız alay,  
Çingiraklar çalar kapılarda.  
Düzüldü uçsuz bucaksız alay,  
Bak, son hasad başladı rüzgârda.

Okundan ayrılmak üzere yay,  
Kuyuların ağzı genişledi.  
Okundan ayrılmak üzere yay,  
Korku tâ kemiğime işledi.

Savruluyor gökyüzünde buğday,  
Gölgeler uzaklaşıyor yerde,  
Savruluyor gökyüzünde buğday,  
Tanrım! Tanrım! Bir deva bu derde..

Düzüldü uçsuz bucaksız alay,  
Çingiraklar çalar kapılarda.  
Düzüldü uçsuz bucaksız alay,  
Bak, son hasad başladı rüzgârda.

Undan bize de pay, bize de pay.  
Koşun. Buğday dağıtıyor Yusuf.  
Undan bize de pay, bize de pay,  
Çökmeden sonu gelmeyen küsuf.

Eriyecek tencerede kalay,  
Çocuklar anlaşmasınlar dağda,  
Eriyecek tencerede kalay,  
Yetişmeyecek Ömer imdada.

Altında aynı eyer, aynı tay  
Arayıcısı herkes bir sesin;  
Altında aynı eğer, aynı tay

Seferi aynı köye herkesin.

Artık kuruldu bu kervansaray,  
Boşuna düşünür ihtiyarlık.  
Artık kuruldu bu kervansaray,  
Şimdi seslerle dolu mezarlık.

(Eylül 1936/Varhk, 15.1.1937)

## AVE MARIA

Rüzgâr tersine esiyor..  
Niçin? Eski günler geri mi gelecek?  
Kımıldıyor kozasında böcek  
Bildiği hayata doğmak için.

Neden içimize doldu vehim?  
Ah ümit., ümit, yollar boyunca.  
Düşünmez miydi akşam olunca  
Hacer'in kollarında İbrahim?

Ve gemisinde Kleopatra?  
Neden yine kaynaştı havalar?  
Saadet mi getiriyor rüzgâr  
Dolarak erguvan atlaslara?

Elimize değen kimin eli?  
Kimdir bu muammalarla gelen?  
O mu, helezonlara yükselen,  
Saba ellerinin en güzeli?

Sesler mi çözülüyor derinde,  
Nedir durup dinlediklerimiz,  
Şarkı mı söylüyor Semiramis  
Babil'in asma bahçelerinde?

Omzundan örtüler kaydı yere.  
Kim bu, kim alnımızdaki yazı?  
Gözlerinde günahının hazzı  
Gülüyor saz benizli bakire.

(Eylül 1936/Varhk, 1.2.1937)

## KURT

Ah! artık benim de benzim sarı,  
Damar kanımı dolaştırmıyor.  
Hiçbir kıyıya ulaştırmıyor,  
Beni Şehrazad'ın masalları.

Anlamıyorum dilinden artık  
Geceyi saran güzelliğin,  
İçim, kör bir kuyu gibi derin,  
Ve sonsuz rüyasında yalnızlık.

Susmak istiyorum, susmak bugün.  
Susmak, hiçbir üzüntü duymadan,  
Büyük bir kuş iniyor semadan.  
Sükût, bu indığını gördüğün.

Artık tırtılları beslemiyor  
Bahçemin orta yerindeki dut.  
Başıma kondu ebedi sükût.  
Gün, yeniden doğmak istemiyor.

Kuşla oldumsa da senli benli,  
Beynimi kurcalayan bir kurt var:  
Anlamak istiyorum, ne yapar  
Rüzgârı boşalınca yelkenli?

(Ekim 1936/Varlık, 1.1.1937)

## **ZEVAL**

Örtüldü hafızanın örtüsü  
Tasalarımın bittiği yerde.  
Yükseliyor şimdi perde perde  
«Geri gelen saadet» türküsü.

Devri tamam oldu pervanenin  
Gökten bir beklediğim kalmadı.  
Tükendi artık içimde tadı  
Yıldızlı küreler düşünmenin.

Ne çıkar karşıma çıksa ecel,  
Bu boşluk ondan daha mı iyi?  
Başka bir âlemden beklediği  
Olmayan kula zeval ne güzel!

Beklememek, beter beklemeden;  
Geldi yolunu gözlediğim yâr.  
Al bu başı sen artık ey rüzgâr  
Ve sus artık sus artık ey beden!

(Ekim 1936/Varlık, 15.5.1937)

## **ODAMDA**

Ben miyim bu şeylerin sahibi?  
Kafamda bir çocuk var meraksız,  
İç âlemim oyuncaktan farksız.  
Odam, içime bir ayna gibi.

Bir ılık oyunu var tavanda  
Gölgeler seslerle birleşiyor  
Ve bir karga beynimi deşiyor  
Azaplar kemirdiğim bu anda.

Kardeşini öldürüyor Kaabil,  
İçimde bir yalnızlık duygusu,  
Ölüm kadar uzun yaz uykusu,  
Sıkıntı ile geçilen sahil.

Bağlanıyor bir iple, bir sürü  
Düşünce köyleri birbirine,  
Çöküyor her şeyin üzerine  
Hülyam boyunca kurduğum köprü.

Ve doluyor sessiz, ordularım,  
Durmadan, dinlenmeden odama.  
Urbam içinde yatan adama  
Hayretle bakıyor dört duvarım.

Kardeşini öldürüyor Kaabil,  
İçimde bir yalnızlık duygusu,  
Ölüm kadar uzun yaz uykusu,  
Sıkıntı ile geçilen sahil.

Ve delirmenin tatlı vehmini  
Sessizlik odama dolduruyor.  
Kargam hâlâ başımda duruyor  
Bulmak'çün beyin cehennemini.

Düşüp yatağın dalgalarına  
Günlerce sürüyor bu yolculuk.  
Durmadan akıtıyor bir oluk  
Korkuyu sükûnun mezarına.

Kardeşini öldürüyor Kaabil,  
İçimde bir yalnızlık duygusu,  
Ölüm kadar uzun yaz uykusu,  
Sıkıntı ile geçilen sahil.

Dünyaya tek gelen insan gibi  
Atılıyorum bir Hint dağına.  
Giriyor kafamın darlığına  
Kimsesiz dünyaların sahibi

Gidip gidip gelmede aynı his,

Ulaşmıyor iskeleye çıma.  
Ansızın dikiliyor karşıma  
Boynum kalınlığındaki ceviz.

Kardeşini öldürüyor Kaabil,  
İçimde bir yalnızlık duygusu,  
Ölüm kadar uzun yaz uykusu,  
Sıkıntı ile geçilen sahil.

(Ekim 1938/Varlık, 18,12.1936)

## SON TÜRKÜ

Kaybolmak üzere suya düşen bilezik  
Bak bütün kırışıklar silindi sudan.  
Son saatimde mi uyandım uykudan,  
Neden boş geçen yıllardan içim ezik?

Durdu beni ölüme götüren kervan.  
Eski bir şarkı söyleniyor rüzgârda.  
Duydum ki sevmeyi bilen dudaklarda  
Benim ilâhilerim hâlâ okunan.

Sevgilim... ellerime dokunaraktan...  
Beni çağıran bir eda var sesinde.  
Bu muydu insanlara son nefesinde  
Görüneceğinden bahsedilen şeytan?

Sular çekilmeye başladı köklerde  
Isınmaz mı acaba ellerimde kan?  
Ah! Ne olur bütün güneşler batmadan  
Bir türkü daha söyleyeyim bu yerde.

(Ekim 1936/Varlık,15.6.1937)

## EHRAM

Ey aşılmaz dağların ardında,  
Ulaşılmaz beldelerden uzak,  
Hasretin dallarım tutan sak,  
Mavi, sonsuz bir takım atında!

Ey gülüşü sabahlardan güzel,  
Dünyası düşüncelerden geniş!  
Ey göğsünde ilâhî geriniş,  
Rüyalarım hükmeden güzel!

Nerde eğilen dalından yere  
Portakalların düştüğü çardak,

Kadehe doyarak değen dudak,  
Sevgiyle bakan göz, gecelere.

Yanmış ruhu titreten ilâhi,  
Yapraklarda billûrlaşan seher,  
Nerde çam kokan tahta testiler.  
Geyik sesiyle çınlayan vadi?

Yaldız dallarda çiçek yerine  
Yıldız açmaz mı artık ağaçlar?  
Yanmaz mı bin rüya ile saçlar  
Kapanıp günün eteklerine.

Ey gülüşü sabahlardan güzel,  
Dünyası düşüncelerden geniş!  
Ey göğsünde ilâhi geriniş  
Rüyalarıma hükmeden güzel!

Hakikate olmaz mı acep ram  
Yıllardır beslediğim düşünce?  
Çıkılmaz dağlardan da mı yüce  
Hasretlerin tırmandığı ehram?

(Aralık 1936/Varlık, 1.1.1937)

## DAR KAPI

Nedir bu geceyle gelen birsam?  
Duyuyorum serzenişlerini.  
Karanlıkta ağzının yerini  
Arıyor deli gibi hafızam.

«Yanıyor unutulmuş buhurdan  
Yine gecenin içinde sessiz»  
Hâtıralarla kabaran deniz,  
Doluyor ruhun oluklarından.

Işık yağıyor doğan geceden.  
Nasıl diriliş bu, neden sonra?  
Bu rüya gibi geceden sonra  
Gidecek mi o maziden gelen?

Seziyorum senelerce susan  
Ruhumda taptaze bir geriniş,  
Sonuna vardığım çölden geniş  
Ayaklanma açılan umman.

Bütün mevsimlerimin üstüne  
Geriliyor bembeyaz bir kanat.  
Gelip durdu artık işte hayat

Bana hep onu vadeden güne.

Artık ebedî huzur deminin  
İçebilirim sırlı tasından,  
Girmek üzereyim dar kapısından  
O eski rüyalar âleminin.

(Aralık1938/Varlık, 15.1.1937)

## AÇSAM RÜZGÂRA

Ne hoş, ey güzel Tanrım, ne hoş  
Maviliklerde sefer etmek,  
Bir sahilden çözülüp gitmek.  
Düşünceler gibi başıboş.

Açsam rüzgâra yelkenimi;  
Dolaşsam ben de deniz, deniz.  
Ve bir sabah vakti, kimsesiz  
Bir limanda bulsam kendimi.

Bir limanda, büyük ve beyaz.  
Mercan adalarda bir liman.  
Beyaz bulutların ardından  
Gelse altın ışıklı bir yaz.

Doldursa içimi orada  
Baygın kokusu iğdelerin.  
Bilmese tadını kederin  
Bu her âlemden uzak ada.

Konsa rüya dolu köşkümün  
Çiçekli damına serçeler.  
Renklerle çözülse geceler,  
Nar bahçelerinde geçse gün.

Her gün aheste mavnaların  
Görsem açıktan geçişini  
Ve her akşam dizilişini  
Ufukta mermer adaların.

Ne hoş, ey güzel Tanrım, ne hoş!  
İller, göller, kıtalar aşmak.  
Ne hoş deniz, deniz dolaşmak  
Düşünceler gibi başıboş.

Versem kendimi bütün bütün  
Bir yelkenli olup engine.  
Kansam bir an güzelliğine  
Kuşlar gibi serseri ömrün.

(Aralık 1936/Varlık, 1.2.1937)

## MASAL

Çocuk gönlüm kaygılardan azade  
Yüzlerde nur, ekinlerde bereket;  
At üstünde mor kâküllü şehzade;  
Unutmaya başladığım memleket,

Şakağında annemin sıcak dizi,  
Kulağında falcı kadının sözü,  
Göl başında padişahın üç kızı,  
Alaylarla Kafdağına hareket.

(1936/Varlık. 1.8.1937)

## UYKU

Üzerinde beni uyutan minder  
Yavaş yavaş girer ılık bir suya,  
Hind'e doğru yelken açar gemiler,  
Bir uyku âlemine doğar dünya.

Sırça tasta sihirli su içilir,  
Keskin Sırat koç üstünde geçilir,  
Açılmayan susam artık açılır  
Başlar yolu cennete giden rüya...

(1936/Varlık. 1.6.1937)

## TUBA

Güneşli mavi ellere yelken açar  
Beyaz kanatlı, altın yüklü gemiler,  
Ve uçup giden hülyamızda ağaçlar,  
Çeşmelerinden abıhayat akan yer.

Beyaz kuşlarla ve günlerce yolculuk;  
Sihirli Hind'e doğru açılan diba,  
En sonunda bereket akıtan oluk,  
Olgun yemişleri yere değen Tuba.

(1936/Varlık, 15.7.1937)

## EKMEK

Dilimin ucunda bir eski arkadaş adı,  
Unutulmuş şekilleri taşıyan bulutlar;  
Bir gökyüzü genişliğiyle ruhuma dolar  
Otların içine sırtüstü yatmanın tadı.

Avucumda sıcaklığını duyduğum ekmek;  
Üstümde hâtırası kadar güzel sonbahar;  
O bembeyaz, o tertemiz bulutlara dalar  
Düşünürüm bir çocuk türküsü söyleyerek.

(1936/Varhk.1.3.1952)

## **UZUN BİR İSTIRABIN SONUNDA VE BİR SAADET ÂNINDA GELECEK ÖLÜMÜN TÜRKÜSÜ**

Bir sahile varacak günlerimiz..  
Günler ki namütenahi ıstırap.  
Kalmayacak bugünkü hasta, harap  
Yüzlerde bahtın karanlığından bir iz.

Şekillenecek ruhu çeken kutup:  
Sevmek kadar tatlı, yaşamak kadar  
Kısa bir ânın ötesinde bahar.  
İşte o dem ki bir ömrü unutup

Açacağız nurdan kapılarını  
Bugün vadedilen cennetimizin.  
En güzel, en son memleketimizin  
Bulacağız ışıktan pınarını.

Gün vuracak baktığımız her yüze  
Ve kızlar, kucaklarında çiçekler,  
Ebedi baharı getirecekler  
Bu yeniden başlayan ömrümüze.

(Mart 1937/Varhk, 15.3.1937)

## **GÜNEŞ**

Ah aydınlıklardan uzaktayım  
Kafamda o dağılmayan sükûn,  
Ölmedim lâkin, yaşamaktayım  
Dinle bak, vurmada nabzı ruhun.

Yarasalar duyurmada bana  
Kanatlarının ihtizazını.  
Şimdi hep korkular benden yana  
Bekliyor sular, açmış ağzını.

Ah aydınlıklardan uzaktayım  
Kafamda o dağılmayan sükûn.  
Ölmedim lâkin, yaşamaktayım  
Dinle bak, vurmada nabzı ruhun.

Siyah ufukların arkasında  
Seslerle çiçeklenmede bahar  
Ve muhayyilemin havasında  
En güzel zamanın renkleri var.

Ölmedim hâlâ... yaşamaktayım.  
Dinle bak: vurmada nabzı ruhun!  
Ah aydınlıklardan uzaktayım  
Kafamda o dağılmayan sükûn.

Ruhum ölüm rüzgârlarına eş,  
Işık yok gecemde, gündüzümde.  
Gözlerim görmüyor... lâkin güneş  
O her zaman, her zaman yüzümde.

(Mart 1937/Varhk, 1.4.1937)

## HELENE İÇİN

(Nezihe Adil Arda'ya)

Ötesi yok şehre ulaşınca kaderin yolu  
Pişman bir el kapayacak kapısını ömrünün;  
Hatırlayacaksın beni gözlerin yaşla dolu,  
Güzelliğin yalnız mısralarımda kaldığı gün.

Odanı, dolduracak son mevsimin, son baharın...  
İsmi dinleyeceksin serin esen rüzgârda,  
Duyacaksın ateş feryadını hâtıraların  
Akşam vakti söylenen âşıkane şarkılarda.

Ve bilhassa parmaklığına dayandığın zaman  
Ufku uzak şehirlere açılan balkonunun,  
Günahların geçecek hafızanın arkasından.  
Günahların... Sonu gelmez kabilelerden uzun...

Öterken ağaçlarda kuşlar tahayyül içinde,  
Bakışlarında sükûnun zehri, dinleyeceksin,  
Türlü acılar şekillenecek yine içinde  
«Ah! Şairim bu akşam da geçmedi» diyeceksin.

Ve ulaşacak bu son şehre kaderin yolu,  
Kapayacak pişman bir el kapısını ömrünün;  
Hatırlayacaksın beni gözlerin yaşla dolu,

Güzelliğin yalnız şarkılarımda kaldığı gün.

(Nisan 1937/Varlık. 1.8.1937)

## **ÖLÜMDEN SONRA NEŞELENMEK İÇİN LİED**

Ben sonsuz bir deniz düşünürüm.  
Bulutlar başımın üzerinden  
Bir Olymp ilâhı sükûniyle

Geçip giderken  
Ve kır melekleri şarkılarını söyleyip  
Raksederken ekin tarlalarında,

Göze görünmeden.  
Fakat neden mavi gökyüzlerine  
Genişlerken ağustos böceklerinin sesi,  
Kuşlar yine onun türküsünü söyler?

(Mayıs 1937/Varlık,15.8.1937)

## **İHTİYARLIK**

(Franz Hellens'den mülhem)

Benim, bardağın, sürahinin  
Önümüzdesin rengin uçmuş.  
Bu eski, sevdiğim bir duruş;  
Elin içinde benimkinin.

İçelim! Madem ömrümüz hoş  
Geçmiş, tatmamışız ayrılık.  
Madem ne bardağımız kırık  
Madem ne de sürahimiz boş.

Bir gün ikimizden birimiz  
İçmek.veya doldurmak için  
Burada olmayabiliriz.

(1937/Varlık, 15.2.1937)

## **HABER**

Sardı o her akşamki sessizlik, yokuşları,  
Bin bir hülyaya açık penceremin camında,  
Sükûtu örüp bu sonbahar akşamında  
Bir âlem doğdu yine gideri günün ardından.

Sardı o her akşamki sessizlik, yokuşları,  
Bir âlem doğdu yine giden günle beraber,  
Geldi medar ellerinden beklediğim haber,  
«Başladı cıvıltıya canevimin kuşları.»

Gördüm giden günün ardından sulara dalan  
Gözlerin yeni bir dünyaya açıldığını.  
Bir üstüva âlemine yaklaşıldığını,  
Bu akşam kuşların ufuktan koptuğu an.

Kuruldu bir âlem her günkü dünyamızdan uzak,  
Kaybolduğum düşünceye ve kendime yakın.  
Kuşlar, dizi dizi kuşlar...Kuşlar, akın akın...  
Rüyam benden bu akşam ve ben rüyamdan uzak.

(1937/Varlık, 1.9.1937)

## MAHALLEMDEKİ AKŞAMLAR İÇİN

Kımıldanır mahallem daralan ruhu  
Basma perdelerimde gün batarken.  
Atıp saatler süren uykusunu  
Odama uzanır akasyam pencereden.

Kırmızı, uzak damlarda bir serinleme,  
Uyanır gündüz uykusundan evler,  
Kapılarda işleri ellerinde  
Kadınlar giyinip kocalarını bekler.

İyi insanların ruhudur yakınlaşır,  
Takunya sesleri gelir evlerden,  
Yalnız bu dem rahat bir dünya taşır,  
Bin mihnet dolu kafasında yorgun beden.

Her şeyin geliş saatidir akşam  
Mahallede ömürler akşamüstü başlar.  
Hepsi burda buluşmaya gelir, akşam;  
Başka dünyalardan, ayaklar, başlar...

(1937/Varlık, 1.12.1951)

## SEYAHAT

(Renâ Bizet'den mülhem)

Her yanı yolculuk dolu gökyüzünde  
Altından kuşlarımın çırpınışı var.  
Dönüyorlar bir manzaranın üstünde;  
Soluk, gül rengi bir günle dönüyorlar.

Hangi liman veya adaya bu gidiş  
En canlı çırpınışlar kanatlarında?  
Denizde ne bir yelken, ne bir ürperiş;  
Bütün zenci kurallar ölü bu anda.

Gidecekler beyaz köpükten izinde  
Uzak, ağır ve çok uzak bir vapurun,  
Birden belirecek hepsinin gözünde  
Manzarası, Yafa'nın ve Singapur'un.

Sonra, sabahların en muhayyelini  
Geri getirecekler bu uçuşlarında  
Ve anlatacaklar hikâyelerini  
Hâzzın en büyüğünü duyan ruhum.

(1937/Papirüs, Haziran1967)

## EFŞÂNE

Bir zamanlardı bu gamhânede bir dem vardı  
Gece sahilde sular fecre kadar çağlardı

O çağlıtıyla beraber döğünürken def ü cenk  
Bir güneş dalgalar üstünde doğar rengârenk

Mavi bir gökyüzü titrerdi güzel bir histe  
Rindler muğbeçeler mest bütün mecliste

Ve o haletle bütün kahkahalar nağmeleşir  
Dilde Yahya Kemal'in şarkısı şehnâmeleşir

O gürültüyle sular çalkalanır çağlardı  
Bir zamanlardı bu gamhânede bir dem vardı

Lâkin artık o hayal âlemi bir efsâne  
Ses sada yok bu değil sanki o devlethane

(Nokta.15.2.1951)

## CANAN<sup>1</sup>

Canan ki Degütasyon'a gelmez  
Balıkpazarı'na hiç gelmez.

(Yeni Dergi, 1.2.1951)

1. Bu şiirin, Orhan Veli'nin arkadaşı Nahit Hanım'a göre, şu biçimde olanı da vardır:  
«Canan ki gündüzleri gelmez  
«Gece yansından sonra hiç gelmez»

## RUBAİ

Ömrün o büyük sırrını gör bir bak da  
Bir tek kökü kalmış ağacın toprakta  
Dünya ne kadar tatlı ki binlerce kişi  
Kolsuz ve bacaksız yaşayıp durmakta.

(Aile. 1951, Sayı 17)

## ŞARKI<sup>1</sup>

Felah bulmadı bir türlü derd ü mihnetten  
Ne türlü ateşe yanmış gönül muhabbetten  
Müreccah olmadı divanelik bu haletten  
Ne türlü ateşe yanmış gönül muhabbetten

## ŞARKI<sup>2</sup>

Dem bezm-i visalinde heba olmak içindir  
Canım senin uğrunda feda olmak içindir  
Nabzım helecanımda seda olmak içindir  
Canım senin uğrunda feda olmak içindir

Bardak boşanır bencileyin dolmayı bilmez  
Benzim gibi yaprak sararıp solmayı bilmez  
Hiçbir şey canımca feda olmayı bilmez.  
Canım senin uğrunda feda olmak içindir.

(Papirüs, Ocak 1067)

1. Bu şarkıyı Refik Fersan bestelemiştir.
2. Bu şarkıyı Suphi Ziya bestelemiştir.

## İLK ŞİİRLER Yeni Biçimli Olanlar

## PAZAR AKŞAMLARI

Şimdi kılıksızım; fakat  
Borçlarımı ödedikten sonra  
İhtimal bir kat da yeni esvabımolacak  
Ve ihtimal sen  
Yine beni sevmeyeceksin.

Bununla beraber pazar akşamları  
Sizin mahalleden geçerken,  
Süslenmiş olarak,

Zannediyor musun ki ben de sana  
Şimdiki kadar kıymet vereceğim?

(Ağustos 1937/Varlık, 15.9.1937)

## HOY LU-LU

İsterim benim de acaip isimleri  
Hiç duyulmamış zenci arkadaşlarım olsun.  
Onlarla Madagaskar limanlarından  
Çin'e kadar yolculuk yapmak isterim.  
İsterim içlerinden bir tanesi  
Vapurun güvertesinde, yıldızlara karşı  
«Hoy Lu-Lu» şarkısını söylesin her gece.

Ve bir gün ansızın bir tanesine  
Rastgelmek isterim  
Paris'te..,

(Ağustos 1937/Varlık,15.0.1937)

## YOKUŞ

Öteki dünyada, akşam vakitleri,  
Fabrikamızın paydos saatinde  
Bizi evlerimize götürecek olan yol  
Böyle yokuş değilse eğer  
Ölüm hiç de fena bir şey değil.

(Ağustos 1937/Varlık,15.9.1937)

## YOLCULUK

Yolculuk niyetinde değilim  
Fakat böyle bir iş yapmaya kalksam  
Doğru İstanbul'a gelirim.  
Beni Bebek tramvayında görünce  
Ne yaparsın acep?

Maamafih söylediğim gibi  
Yolculuk niyetinde değilim!..

(Ağustos 1037/Varlık, 15.0.1037)

## YAŞIYOR MUSUN?

Takmaya çalışırken kuyruğunu

Birlikte yaptığımız şeytan uçurtmasının  
Görürdüm çirpınırdı ufacık kalbin.  
Hatırımdan bile geçmezdi  
Sana duyduklarımı söylemek.  
Acaba hâlâ yaşıyor musun?

(Ağustos 1937/Varlık, 1.5.1952)

## SİCİLYALI BALIKÇI

Yüz sene sonra bugünkü dünyadan  
Bir tek insan kalmadığı gün,  
Sicilya sahillerinde yaşayan balıkçı  
Bir yaz sabahı ağlarını atarken denize  
O zamankinden daha geniş gökyüzüne bakıp  
Benden bir mısra mırıldanacak  
Şarkı halinde;  
Bu dünyadan, Mehmet Ali isminde bir şairin  
Gelip geçtiğini bilmeksizin.  
Bu güzel düşüncenin  
Olmayacağından eminim  
Fakat nedense bu iş  
Benim pek tuhafıma gidiyor.

(Ağustos 1937/Gençlik, 15.5.1938)

## AĞAÇ

Ağaca bir taş attım  
Düşmedi taşım  
Düşmedi taşım  
Taşımı ağaç yedi  
Taşımı isterim  
Taşımı isterim

(Ağustos 1937/Varlık, 15.9.1937)

## DENİZ

Ben deniz kenarındaki odamda,  
Pencereye hiç bakmadan,  
Dışarda geçen kayıkların  
Karpuz yüklü olduğunu bilirim.

Deniz, benim eskiden yaptığım gibi,  
Aynasını odamın tavanında  
Dolaştırıp beni kızdırmaktan

Hoşlanır.

Yosun kokusu  
Ve sahile çekilmiş dalyan direkleri  
Sahilde yaşayan çocuklara  
Hiçbir şey hatırlatmaz.

(Eylül 1937/Varlık,15.9.1937)

## SAKA KUŞU

Güzel kız sen, küçüklüğümde,  
Bahçemizdeki erik ağacının  
En yüksek dalına kurduğum  
Öksenin üstünde dolaşan  
Saka kuşu kadar Sevimli değilsin.

(Eylül 1937/Varlık, 15.12.1937)

## ASFALT ÜZERİNE ŞİİRLER

### I

Ne kadar güzel şey:  
Yolun üstündeki bina  
Yıkıldığı zaman  
Bilinmeyen bir ufuk görmek.

### II

Kaldırımın kenarına dizilip  
Bacası olan silindirin  
Yürüyüşünü seyreden  
Çocuklara imreniyorum.

### III

Onun sesi  
Bir arkadaşına  
Denizden geçen  
Motorları hatırlatıyor.

### IV

Kırık taşlara bakıp  
Işıklı bir asfalt düşünmek  
Acaba yalnız  
Şairlere mi mahsus?

(Eylül 1937/Varlık. 15.10.1937)

## EDITH ALMERA

İhtimal ki řu anda o,  
Brüksel'e yakın  
Bir gölün kenarında  
Edith Almera'yı düşünmektedir.

Edith Almera  
Kafeřantanlarda muhabbet toplayan  
Bir Çıgan orkestrasının  
Birinci kemancısıdır.

O,  
Kendisini alkışlayanlara  
Selâm verirken  
Gülümser.

Kafeřantanlar güzeldir;  
İnsan,  
Orada çalışan kemancı kızlara  
Âşık olabilir.

(Eylül 1937/Varlık. 15.10.1937)

## AĞACIM

Mahallemizde  
Senden başka ağaç olsaydı  
Seni bu kadar sevmezdim.  
Fakat eğer sen  
Bizimle beraber  
Kaydırak oynamasını bilseydin  
Seni daha çok severdim.

Güzel ağacım!  
Sen kuruduğın zaman  
Biz de inşallah  
Başka mahalleye taşınmış oluruz.

(Eylül 1937/Varlık, 1.11.1937)

## MAHZUN DURMAK

Sevdiğim İnsanlara,  
Kızabilirdim,  
Eğer sevmek bana  
Mahzun durmayı  
Öğretmeseydi.

(Eylül 1937/Varlık, 1.11.1937)

## MEYHANE

Madem ki sevmiyorum artık,  
O halde, her akşam  
Onu düşünerek içtiğim  
Meyhanenin önünden  
Ne diye geçeyim?..

(Eylül 1937/Varlık, 1.11.1937)

## İNSANLAR

### II

Her zaman, fakat, bilhassa  
Beni sevmediğini  
Anladığım zamanlarda  
Görmek isterim seni de  
Annemin kucağından  
Seyrettiğim insanlar gibi,  
Küçüklüğümde...

(Eylül 1937/Varlık, 1.11.1937)

## ŞAHESERİM

Aşık olduğum zamanlarda  
Şiir yazmak âdetim değildir  
Halbuki asıl şaheserimi  
Onu en çok sevdiğimi  
Anladığım zaman yazdım.  
Onun için bu şiiri  
İlk önce ona okuyacağım.

(Eylül 1937/Papirüs, 1.6.1937)

## SEYAHAT

Söğüt ağacı güzeldir.  
Fakat trenimiz  
Son istasyona vardığı zaman  
Ben dere olmayı  
Söğüt olmaya  
Tercih, ederim.

(Ekim 1937/Varlık, 1. 11 1937)

## SEYAHAT ÜSTÜNE ŞİİRLER

## **I**

Seyahat edildiği zamanlarda  
Yıldızlar konuşur  
Söyledikleri şeyler  
Ekseriya hüznülüdür.

## **II**

Sarhoş olunduğu akşamlar  
Işıklı çalınan şarkı  
Neşelidir.  
Halbuki aynı şarkı  
Bir trenin penceresinde  
Neşeli değil.

(Ekim 1937/Varhk, 15.12.1937)

## **SABAH**

Elimi çok dallı bir ağaç gibi  
Tutarım gölün yüzüne  
Ve seyrederim bulutları  
Bir deve gürültüler içinde koşar, koşar, koşarken  
Güneş doğmadan evvel varmak için  
Ufka...

(Ekim 1937/Varhk, 15.12.1937)

## **BEBEK SUITE İ**

(Sekiz parçadan müteşekkildir.)

### **Yol**

Düzdür.  
Üzerinden tramvay geçer.  
Adamlar geçer  
Kadınlar geçer.

### **Kadınlar**

Kadınlar...  
Akşam, sabah  
Tramvayı beklerler  
Rejinin önünde...

### **Yeşil**

Sevdikleri renk  
Yeşildir.  
Ellerinde  
Yemek çıkınları.

### **Vatman**

Hep karşıya bakar,  
Cigara içmez  
Vatman  
Ömür adamdır.

### **Peyzaj**

Evler, dükkânlar, duvarlar,  
Kömür depoları,  
Deniz,  
Çatanalar, mavnalar, kayıklar.

### **Deniz**

Denizi kim sevmez  
Üstünde ve kenarlarında  
Balık  
Tutulduktan sonra.

### **Balıkçılar**

Bizim balıkçılar  
Kitaplardaki balıkçılar gibi  
Şarkıyı  
Bir ağızdan söylemezler.

### **Senin Evin**

Bütün bu yollardan  
Tramvayla geçilir.  
Halbuki senin evin  
Daha ötededir.

(Ekim 1937/Papirüs, Haziran 1967)

## **MONTÖR SABRİ**

Montör Sabri ile  
Daima geceleyin  
Ve daima sokakta  
Ve daima sarhoş konuşuyoruz.  
O her seferinde,  
«Eve geç kaldım» diyor.  
Ve her seferinde  
Kolunda iki okka ekmek.

(Kasım 1937/Varlık, 1.1.1938)

## **İŞ OLSUN DİYE**

Bütün güzel kadınlar zannettiler ki

Aşk üstüne yazdığım her şiir  
Kendileri için yazılmıştır.  
Bense daima üzüntüsünü çektim  
Onları iş olsun diye yazdığımı  
Bilmenin.

(Kasım 1937/İnsan, Ekim 1938)

## BİR ŞEHİRİ BIRAKMAK

Bu şehirde yağmur altında dolaşılır  
Limandaki mavnalara bakıp  
Şarkılar mırıldanılır geceleri.  
Bu şehrin sokakları çoktur,  
Binlerce insan gelir gider sokaklarında...

Her akşam çayımı getiren  
Ve bir beyaz Rus olmasına rağmen  
Hoşuma giden garson kadın bu şehirdedir.

Bu şehirdedir  
Valsler, fokstrotlar arasında  
Şuman'dan, .Brams'dan  
Parçalar çaldığı zaman dönüp  
Bana bakan ihtiyar piyanist.

Doğduğum köye müşteri taşıyan  
Şirket vapurları bu şehirdedir.  
Hâtıralarım bu şehirdedir.  
Sevdiklerim,  
Ölmüşlerimin mezarları.

Bu şehirdedir işim, gücüm,  
Ekmek param...

Fakat bütün bunlara mukabil  
Yine budur başka bir şehirdeki  
Bir kadın yüzünden  
Bıraktığım şehir.

(18 Kasım 1937/Papirüs, 1.6.1967)

## OKTAY'A MEKTUPLAR

### I

Ankara, 8. 12. 37 Saat 21

Kış, kıyamet  
Macar Lokantası'nda yazıyorum

İlk mektubumu.Oktay'cığım  
Bu gece sana bütün sarhoşlarınSelâmı var

## II

Ankara. 10. 12. 37 Saat 14.30

Şu anda dışarda yağmur yağıyor  
Ve bulutlar geçiyor aynadan  
Ve bugünlerde Melih'le ben  
Aynı kızı seviyoruz.

## III

Ankara. 1.1.38 Saat 10

Bir aydanberi iş arıyorum, meteliksiz.  
Ne üstte var ne başta.  
Onu sevmeseydim  
Belki de beklemezdim  
İnsanlar için öleceğim günü.

(Varlık, 15.1,1938)

## İNTİHAR

Kimse duymadan ölmeliyim  
Ağzımın kenannda bir parça kan bulunmalı.  
Beni tanımayanlar  
«Mutlak birini seviyordu» demeliler.  
Tanıyanlarsa, «Zavallı, demeli,  
Çok sefalet çekti...»  
Fakat hakiki sebep bunlardan hiçbirisi olmamalı.

(Aralık 1937/Varlık, 15.12.1937)

## SOKAKTA GİDERKEN

Sokakta giderken, kendi kendime  
Gülümsediğimin farkına vardığım zaman  
Beni deli zannedeceklerini düşünüp  
Gülümsüyorum.

(1937/Varlık. 15.3.1940)

## YATAĞIM

Ben ki her akşam, yatağında  
Onu düşünüyorum,  
Onu sevdiğim müddetçe  
Yatağımı da seveceğim.

(Ocak 1938/İnsan, 1.10.1938)

## QUANTİTATİF

Güzel kadınları severim,  
İşçi kadınları da severim,  
Güzel işçi kadınları  
Daha çok severim.

(Ocak 1938/Varlık, 15.3.1940)

## ALİ RIZA İLE AHMED İN HİKÂYESİ

Ne tuhaftır Ali Rıza ile  
Ahmedin hikâyesi!..  
Birisi köyde oturur,  
Birisi şehirde  
Ve her sabah  
Şehirdeki köye gider,  
Köydeki şehire.

(1938/ İnsan. 1.10.1938)

## İÇKİYE BENZER BİR ŞEY

İçkiye benzer bir şey var bu havalarda  
Kötü ediyor insanı, kötü...  
Hele bir de hasretlik oldu mu serde;  
Sevdiğin başka yerde,  
Sen başka yerde;  
Dertli ediyor insanı, dertli.

İçkiye benzer bir şey var bu havalarda,  
Sarhoş ediyor insanı, sarhoş.

(Varlık, 1.9.1951)

## KÜÇÜK BİR KALP

(Jules Supervielle'den mülhem)

Asfaltın üzerinden  
Bisikletle geçen kızın  
Bacaklarının arasında  
Bir güvercin çırpınmada  
Ve küçük bir kalp,

Küçük bir kalp çarpmadadır.

(1938/Papirüs, 1.6.1967)

## MANGAL

Akşam karanlığında bir şey görünmezmiş  
Ateşten ve dumandan başka.  
Kıtlık senelerinde kömürün bolluğu  
Huzur ve saadet verirmiş çocuk ruhuna  
Şair arkadaşım Oktay Rifat'ın...  
Ve Münevver Hanım, validesi,  
Balık pişirmiş mangalda ve dumanını  
Mukavvadan yelpazesıyla  
Genzine doldurmuş arkadaşım.

(1938/İnsan, 1.10.1938)

## ÜSTÜNE

Kuşlar geçer bulutun üstünden,  
Yağmur yağar bulutun üstüne.

Kuşlar geçer trenin üstünden,  
Yağmur yağar trenin üstüne.

Kuşlar geçer gecenin üstünden,  
Yağmur yağar gecenin üstüne.

Ve ay gelir, kuşlar nereye giderse..  
Güneş doğar yağmurun üstüne.

(Mart 1939/Vatan, 16.11.1952)

## ŞEHİR HARİCİNDE

Çatlamak üzre olan tomurcuklar  
Güzel günler vadetmededir.  
Ve bir kadın, şehir haricinde;  
Otların üstünde,  
Güneşin altında,  
Yüzükoyun uzanmış;  
Göğsünde ve karnında  
Baharı hissetmededir.

(Mayıs 1939/Vatan, 16.11.1952)

## HAYATBÖYLE ZATEN

Bu evin bir köpeği vardı;  
Kıvrır kıvırdı, adı Çinçon'du, öldü.  
Bir de kedisi vardı: Maviş,  
Kayboldu.  
Evin kızı gelin oldu,  
Küçük Bey sınıfı geçti.  
Daha böyle acı, tatlı  
Neler oldu bir yıl içinde!  
Oldu ya, olanların hepsi böyle...  
Hayat böyle zaten!..

(Haziran 1939/Vatan. 16.11.1952)

## RÖNESANS

Yarın rıhtıma gitmeli,  
Rönesans çıkacak vapurdan  
Bakalım, nasıl şey Rönesans?  
Kılığı, kıyafeti nasıl?  
Şık mı, sünepe mi?  
Siyasî mi, bastonu var mı elinde?  
Yoksa kâküllü, bıyıklı;  
Hokkabaza mı benziyor?  
Ambardan mı çıkacak, kamaradan mı?  
Yoksa ateşçi filân mı?  
Çalışarak mı geliyor gemide?

(Temmuz 1939/Vatan. 16.11.1952)

## KARANFİL

Hakkınız var, güzel değildir ihtimal  
Mübalâğa sanatı kadar  
Varşova'da ölmesi on bin kişinin  
Ve benzememesi  
Bir motorlu kıtanın bir karanfile,  
«Yârin dudağından getirilmiş».

(Eylül 1939/Varlık. 15.10.1939)

## LAKIRDILARIM

1914'de doğdum  
15'de konuştum  
Hâlâ konuşuyorum.

Lakırdılarım ne oldu,  
Gökyüzüne mi gitti?  
Belki de hepsi geri gelecek  
Tayyare biçimine girip  
1939'da.

Allah varsa eğer  
Başka bir şey istemem ondan.  
Bununla beraber istemem  
Ne Allahın olmasını,  
Ne de işimin  
Allaha kalmasını.

(Eylül 1939/Varlık. 15.10.1939)

## **BİZİM GİBİ**

Arzulu mudur acaba  
Bir tank, rüyasında?  
Ve ne düşünürtayyare  
Yalnız kaldığı zaman?

Hep bir ağızdan şarkı söylemesini,  
Sevmez mi acaba gaz maskeleri,  
Ay ışığında?  
Ve tüfeklerin merhameti yok mudur  
Biz insanlar kadar olsun?

(Eylül 1939/Varlık, 15.10.1939)

## **TEREYAĞI**

Hitler amca!  
Bir-gün de bize buyur.  
Kâkülünle bıyıklarını  
Anneme göstereyim.  
Karşılık olarak ben de sana  
Mutfaktaki dolaptan aşırıp  
Tereyağı veririm.  
Askerlerine yedirirsin.

(Eylül 1939/Vatan, 16.11.1952)

## **VEDA**

Yolum asfalt,  
Yolum toprak,  
Yolum meydan,

Yolum gökyüzü  
Ve ben neler düşünüyorum!..

Aşkı, yağmuru,  
Tramvay sesini,  
Otelciyi...  
Ve bir mısra mırıldanıyorum  
Sıcak bir yemek lezzetinde..

\*

Postacı, jandarma ve işsiz  
Hâlâ gidip geliyorlar.  
Yalnız Niyazi oturuyor,  
Rahmetli Süleyman Efendinin oğlu,  
Kahvede.  
Ajans dinliyor, düşünüyor.-  
«Harp olur mu,  
Kıtlık olur mu?» diye.

Yahut o da biliyor,  
Yakında muharebeye gideceğini.

(Ekim 1939/Vatan, 16.11.1952)

## GANGSTER

(Hitler, kendini edebiyata verecek)

Şiir yazdım bunca senedir,  
Ne buldum?  
Eşkıyalık edeceğim bundan sonra.

Haberi olsun yol kesenlerin:  
İş yok artık kendilerine  
Dağ başlannda.

Mademki ekmeklerini alıyorum  
Ellerinden,  
Buyursunlar onlar da benim yerime.  
Münhal var edebiyat âleminde.

(Eylül 1939/Vatan. 10.11.1952)

## TENEZZÜH

Böyle gece yansından sonra,  
Ne diye ışık yanar bu dağ evinde?  
Ne yaparlar acaba içerdekiler?  
Konuşurlar mı, tombala mı oynarlar?

Belki o, belki bu..  
Konuşurlarsa ne konuşurlar?  
Muharebeden mi, vergilerden mi?  
Belki de hiçbir şey yapmazlar;  
Çocuklar uyumuştur,  
Efendi gazete okur;  
İyâli dikiş dikmektedir.  
Onu da yapmazlar belki de.  
Kimbilir,  
Belki de yazılmaz  
Ne yaptıkları.

(Şubat 1940/Vatan. 16.11.1952)

## BEN ORHAN VELİ

Ben Orhan Veli,  
«Yazık oldu Süleyman Efendiye»  
Mısra-ı meşhurunun mübdii..  
Duydum ki merak ediyormuşsunuz,  
Hususi hayatımı,  
Anlatayım:  
Evvelâ adamım, yani  
Sirk hayvanı filân değilim.  
Burnum var, kulağım var,  
Pek biçimli olmamakla beraber.  
Bir evde otururum,  
Bir işte çalışırım.  
Ne başımda bulut gezdiririm,  
Ne sırtımda mühr-ü nübüvvet.  
Ne İngiliz kıralı kadar  
Mütevazıyım,  
Ne de Celâl Bayar'ın  
Sabık ahır uşağı gibi aristokrat.  
İspanağı çok severim.  
Puf böreğine hele  
Biterim.  
Malda mülkte gözüüm yoktur.  
Vallahi yoktur.  
Oktay Rıfat'la Melih Cevdet'tir  
En yakın arkadaşlarım.  
Bir de sevgilim vardır pek muteber;  
İsmi söyleyemem,  
Edebiyat tarihçisi bulsun.  
Ehemmiyetsiz şeylerle de uğraşırım,  
Meşgul olmadığım ehemmiyetsiz  
Sadece üdeba arasındadır.  
Ne bileyim,  
Belki daha bin bir huyum vardır.  
Amma ne lüzum var hepsini sıralamaya?

Onlar da bunlara benzer.

(Nisan 1940/İnkılâpçı Gençlik, 15.8.1942)

## HARDALNAME

Ne budala şeymişim meğer,  
Senelerdenberi anlamamışım  
Hardalın cemiyet hayatındaki mevkiini.  
«Hardalsız yaşanmaz.»  
Bunu Abidin de söylüyordu geçende.  
Daha büyük hakikatlere  
Ermiş olanlara.

Biliyorum, lâzım değil ama hardal  
Allah kimseyi hardaldan etmesin.

(Mart 1940/Vatan. 16.11.1952)

## MANZARA

Karşı evin arkasından ay doğdu.  
Akşam serinliği çıktı.  
Tramvay sesleri geliyor,  
Deniz kokusu geliyor uzaktan.  
Manzaradan pek fazla mütahassisim.

(Nisan 1940/Papirüs. 1.6.1967)

## RESİMLER

Hiçbiri ona ait değil,  
Fakat ne hazin isimleri var  
Şu resimlerin:  
«Nisan sabahı»,  
«Yağmurdan sonra»  
Ve «Dansöz».  
Baktıkça ağlamak geliyor içimden.

(Nisan 1940/Papirüs, 1.6.1967)

## KUŞ VE BULUT

Kuşçu amca!  
Bizim kuşumuz da var,  
Ağacımız da.  
Sen bize bulut ver sade

Yüz paralık.

(Varlık, 15.3.1940)

### BEYAZ MAŞLAHLI HANIM

Kalender'den sandala bindi  
Beyaz maşlahlı hanım.  
Birelinde şemsiye,  
Bir eliyle açtı yelpazesini;  
Cuma günü Göksu'ya gitti  
Beyaz maşlahlı hanım...

(Eylül 1940/Vatan,. 16.11.1952)

### ÇOK ŞÜKÜR

Bir insan daha var, çok şükür, evde;  
Nefes var,  
Ayak sesi var;  
Çok şükür, çok şükür.

(Yeni Ufuklar. Mayıs 1958)

### FENA ÇOCUK

Mektepten kaçyorsun,  
Kuş tutuyorsun.  
Deniz kenarına gidip  
Fena çocuklarla konuşuyorsun,  
Duvarlara fena resimler yapıyorsun;  
Bir şey değil,  
Beni de baştan çıkaracaksın.  
Sen de fena çocuksun!

(Nisan 1941/Vatan, 16.11.1952)

### BAYRAK

Ey bir muharebe meydanında  
Avuçları kanımla dolu,  
Kafası gövdemin altında,  
Bacağı kolumun üstünde,  
Cansız uyuyan insan kardeşim!  
Ne adını biliyorum,  
Ne günahını.

ihimal aynı ordunun neferleriyiz,  
ihimal düşman.  
Belki de tanırsın beni.  
Ben İstanbul'da şarkı söyleyen  
Tayyareyle Hamburg'a düşen,  
Majino'da yaralanan,  
Atina'da açlıktan ölen,  
Singapur'da esir edilenim.  
Alınyazımı kendim yazmadım.  
Bununla beraber biliyorum,  
O yazıyı yazanlar kadar olsun,  
Çilekli dondurmanın tadını,  
Cazbant sesindeki sevinci,  
Meşhur olmanın azametini.  
Sen de nimetler tanırsın biliyorum;  
Çaydan, simitten,  
Kalınca bir paltodan gayrı.  
Zeytinyağlı enginar, kremalı keklik  
Bir kadeh  
Black And White viski,  
Kıl pranga kızıl çengi bir esvap.  
Yirmi yıllık çalışmanın  
Bir kurşunluk hükmü varmış,  
Hayata  
Harkof bölgesinde atılmakmış nasip;  
Aldırma.  
Biz bir bayrak getirdik buraya kadar;  
Onu daha ileriye götürürler;  
Şu dünyada topu topu  
iki milyar kişiyiz,  
Birbirimizi biliriz.

(Papirüs, Ocak 1087)

## HAY-KAY<sup>1</sup>

Yosun kokusu  
Ve bir tabak karides  
Sandıkburnu'nda.

1. Şairin şiir el defterinde bu hay-kay'ın altında ve yine «hay-kay» başlığıyla şu şiiri bulunmaktadır:  
Gemliğe doğru  
Denizi göreceksin  
Sakın şaşırma!

## NETİCE

## ROBENSON

Haminnemdir en sevgilisi  
Çocukluk arkadaşlarımın  
Zavallı Robenson'ı ıssız adadan  
Kurtarmak için çareler düşündüğümüz  
Ve.birlikte ağladığımız günden beri  
Biçare Gülliver'in  
Devler memleketinde  
Çektiklerine.

(Kasım 1937/Varlık, 15.12.1937)

## RÜYA

Annemi ölmüş gördüm rüyamda.  
Ağlayarak uyanmışım  
Hatırlattı bana, bir bayram sabahı  
Gökyüzüne kaçırdığım balonuma bakıp  
Ağlayışımı.

(1938/İnsan, 1.10.1938)

## İNSANLAR

Ne kadar severim o insanları !  
O insanlar ki, renkli, silik  
Dünyasında çıkartmaların  
Tavuklar, tavşanlar ve köpeklerle beraber  
Yaşayan insanlara benzer

(Ağustos 1937/Varlık.15.0.1937)

## BAYRAM

Kargalar, sakın anneme söylemeyin!  
Bugün toplar atılırken evden kaçıp  
Harbiye Nezareti'ne gideceğim.  
Söylemezseniz size macun alırım,  
Simit alırım, horoz şekeri alırım;  
Sizi kayık salıncağına bindiririm kargalar,  
Bütün zıpzıplarımı size veririm.  
Kargalar, ne olur anneme söylemeyin!

(Kasım 1938/Varlık, 15.3.1940)

## HİCRET

I

Damlara bakan penceresinden  
Liman görünürdü  
Ve kilise çanları  
Durmadan çalardı, bütün gün.  
Tren sesi duyulurdu yatağından  
Arada bir  
Ve geceleri.  
Bir de kız sevmeye başlamıştı.  
Karşı apartımında.  
Böyle olduğu halde  
Bu şehri bırakıp  
Başka şehre gitti.

(Kasım 1937/Varlık, 15.12.1937)

## HÎCRET

### II

Şimdi kavak ağaçları görünüyor-  
Penceresinden,  
Kanal boyunca.  
Gündüzleri yağmur yağıyor;  
Ay doğuyor geceleri  
Ve pazar kuruluyor, karşı meydana.  
Onunsa daima;  
Yol mu, para mı, mektup mu;  
Bir düşündüğü var.

(Kasım 1938/Gençlik, 19.5.1938)

## SOL ELİM

Sarhoş oldum da  
Seni hatırladım yine;  
Sol elim,  
Acemi elim,  
Zavallı elim!

## GÖLGEM

Bıktım usandım sürüklemekten onu,  
Senelerdir, ayaklarımın ucunda;  
Bu dünyada biraz da yaşayalım,  
O tek başına, Ben tek başıma.

(Eylül 1937/Varlık, 15.12.1937)

## **GÖZLERİM**

Gözlerim,  
Gözlerim nerde?  
Şeytan aldı götürdü;  
Satamadan getirdi.  
Gözlerim,  
Gözlerim nerde?

(Ekim 1937)

## **DAĞ BAŞI**

Dağ basındasın;  
Derdin günün hasretlik;  
Akşam olmuş,  
Güneş batmış,  
İçmeyip de ne haltedeceksin?

## **ŞOFÖRÜN KARISI**

Şoförün karısı, kıyma bana,  
El etme öyle pencereden,  
Soyunup dokunup;  
Senin, eniştende gözün var;  
Benimse gençliğim var;  
Mapuslarda çürüyemem;  
Başımı belâya sokma benim;  
Kıyma bana.

(İşte, 15.6.1944)

## **DEDİKODU**

Kim söylemiş beni  
Süheylâ'ya vurulmuşum diye?  
Kim görmüş, ama kim,  
Eleni'yi öptüğümü,  
Yüksekkaldırım'da, güpegündüz?  
Melâhat'ı almışım da sonra  
Alemdar'a gitmişim, öyle mi?  
Onu sonra anlatırım, fakat  
Kimin bacağını sıkışım tramvayda?  
Güya bir de Galata'ya dadanmışız;  
Kafaları çekip çekip  
Orada alıyormuşuz soluğu;  
Geç bunları, 'anam babam, geç,  
Geç bunları bir kalem;  
Bilirim ben yaptığımı.

Ya o, Muallâ'yı sandala atıp,  
Ruhumda hicranın'ı söyletme hikâyesi?

## KİTÂBE-İ SENG-İ MEZAR

### I

Hiçbir şeyden çekmedi dünyada  
Nasırdan çektiği kadar;  
Hattâ çirkin yaratıldığından bile  
O kadar müteessir değildi;  
Kundurası vurmadığı zamanlarda  
Anmazdı ama Allahın adını,  
Günahkâr da .sayılmazdı.  
Yazık oldu Süleyman Efendi'ye.

(Nisan1938/İnsan. 1.10.1938)

## KİTÂBE-İ SENG-İ MEZAR

### II

Mesele falan değildi öyle,  
To be or not to be kendisi için;  
Bir akşam uyudu;  
Uyanmayıverdi.  
Aldılar, götürdüler.  
Yıkandı, namazı kılındı, gömüldü.  
Duyarlarsa öldüğünü alacaklılar  
Haklarını helâl ederler elbet.  
Alacağına gelince...  
Alacağı yoktu zaten rahmetlinin.

(Ocak 1940/Varhk, 15,3.1940)

## KİTÂBE-İ SENG-İ MEZAR

### III

Tüfeğini deppoya koydular,  
Esvabını başkasına verdiler.  
Artık ne torbasında ekmek kııntısı,  
Ne matrasında dudaklarının izi;  
Öyle bir rûzigâr ki,  
Kendi gitti,  
İsmi bile kalmadı yadigar.  
Yalnız şu beyit kaldı,  
Kahve ocağında, el yazısıyla:  
«Ölüm Allahın emri,

Ayrılık olmasaydı.»

(Eylül1941/İnsan, 1.8.1943)

## DERDİM BAŞKA

Sanma ki derdim güneşten ötürü;  
Ne çıkar bahar geldiyse?  
Bademler çiçek açıtıysa?  
Ucunda ölüm yok ya.  
Hoş, olsa da korkacak mıyım zaten  
Güneşle gelecek ölümden?  
Ben ki her Nisan bir yaş daha genç,  
Her bahar biraz daha âşığım;  
Korkar mıyım?  
Ah, dostum, derdim başka...

?

Neden liman deyince  
Hatırıma direkler gelir  
Ve açık deniz deyince yelken?

Mart deyince kedi,  
Hak deyince işçi  
Ve neden ihtiyar değirmenci  
Allaha inanır düşünmeden?

Ve rüzgârlı havalarda  
Yağmur iğri yağar?

(Mart 1938/İnsan, 1.10.1938)

## HARBE GİDEN

Harbe giden sarı saçlı çocuk!  
Gene böyle güzel dön;  
Dudaklarında deniz kokusu,  
Kırpiklerinde tuz;  
Harbegiden sarı saçlı çocuk!

(Mayıs 1940)

## BAŞAĞRISI

I  
Yollar ne kadar güzel olsa,

Gece ne kadar serin olsa,  
Beden yorulur,  
Baş ağrısı yorulmaz.

## II

Şimdi evime girsem bile  
Biraz sonra çıkabilirim  
Madem ki bu esvaplarla ayak kaplar benim  
Ve madem ki sokaklar kimsenin değil.

(Nisan 1938/İnsan, 1.10.1938)

## SABAHA KADAR

Şu şairler sevgililerden beter;  
Nedir bu adamlardan çektiğim?  
Olur mu böyle, bütün bir geceyi  
Bir mısraın mahremiyetinde geçirmek?

Dinle bakalım, işitebilir misin  
Türküsünü damların, bacaların  
Yahut da karıncaların buğday taşıdıklarını  
Yuvalarına?

Beklemesem olmaz mı güneşin doğmasını  
Kullanılmış kafiye yolları için,  
Kapıma gelecek çöpçülerle,  
Deniz kenarına?

Şeytan diyor ki: «Aç pencereyi;  
Bağır, bağır, bağır; sabaha kadar.»

(Varlık 1939/Varlık, 15.3.1940)

## İSTANBUL İÇİN

### Nisan

İmkânsız şey  
Şiir yazmak,  
Aşık san eğer,  
Ve yazmamak,  
Aylardan Nisansa.

### Arzular ve Hâtıralar

Arzular başka şey,  
Hâtıralar başka.  
Güneşi görmeyen şehirde,  
Söyle, nasıl yaşanır?

### **Böcekler**

Düşünme,  
Arzu et sade!  
Bak, böcekler de öyle yapıyor.

### **Davet**

Bekliyorum  
Öyle bir havada gel ki,  
Vazgeçmek mümkün olmasın.

(Nisan 1940)

### **NE KADAR GÜZEL**

Çayın rengi ne kadar  
Sabah sabah,  
Açık havada!  
Hava ne kadar güzel!  
Oğlan çocuk ne kadar güzel!  
Çay ne kadar güzel!

### **SEVDAYAMI TUTULDUM?**

Benim de mi düşüncelerim olacaktı,  
Ben de mi böyle uykusuz kalacaktım,  
Sessiz, sedasız mı olacaktım böyle  
Çok sevdiğim salatayı bile  
Aramaz mı olacaktım?  
Ben böyle mi olacaktım?

(Nisan 1939/Varlık, 15.3.1940)

### **GEMİLERİM**

Elifbamanın yapraklarında  
Gemilerim, yelkenli gemilerim.  
Giderler yamyamların memleketlerine  
Gemilerim, yan yata yata;  
Gemilerim, kurşunkalemiyle çizilmiş;  
Gemilerim, kırmızı bayraklı.  
Elifbamanın yapraklarında  
Kız Kulesi,  
Gemilerim,

(Kasım 1938/Varlık, 15.3.1940)

## **GÜZEL HAVALAR**

Beni bu güzel havalar mahvetti,  
Böyle havada istifaettim  
Evkaftaki memuriyetimden  
ütüne böyle havada alıştım,  
Böyle havada âşık oldum;  
Eve ekmekle tuz götürmeyi  
Böyle havalarda unuttum;  
Şiir yazma hastalığım  
Hep böyle havalarda nüksetti;  
Beni bu güzel havalar mahvetti.

(Nisan 1940)

## **KARMAKARIŞIK**

Bir okla yaralı kalbim,  
Boyacının sandığında;  
Güvercinim kâğıt helvasında;  
Sevgilim kayığın burnunda;  
Yarısı balık,  
Yarısı insan;  
İN miyim?  
CİN miyim?  
Ben neyim?

## **ILLUSION**

Eski bir sevdadan kurtulmuşum;  
Artık bütün kadınlar güzel;  
Gömleğim yeni,  
Yıkanmışım,  
Tıraş olmuşum;  
Sulh olmuş.  
Bahar gelmiş.  
Güneş açmış.  
Sokağa çıkmışım, insanlar m hat;  
Ben de rahatım.

(Mart 1940/Ses, 1.4.1940)

## **ANLATAMIYORUM**

Ağlasam sesimi duyar mısınız,

Mısralanmda;  
Dokunabilir misiniz  
Gözyaşlanma, ellerinizle?

Bilmezdim şarkıların bu kadar güzel,  
Kelimelerinse kifayetsiz olduğunu  
Bu derde düşmeden önce.

Bir yer var, biliyorum;  
Her şeyi söylemek mümkün;  
Epeyce yaklaşmışım, duyuyorum;  
Anlatamıyorum.

(Nisan 1940/Anadolu. 9.2.1947)

### KIZILCIK

İlk yemişini bu sene verdi,  
Kızılçık,  
Üç tane;  
Bir daha seneye beş tane verir;.  
Ömür çok,  
Bekleriz;  
Ne çıkar?

İlâhi kızılçık!  
(Nisan 1940)

### ESKİ KARIM

Nedendir, biliyor musun;  
Her gece rüyama girişin,  
Her gece şeytana uyuşum,  
Bembeyaz çarşafların üstünde;  
Nedendir, biliyor musun?  
Seni hâlâ seviyorum, eski kanm.

Ama ne kadınsın, biliyor musun!

### KUŞLAR YALAN SÖYLER

İnanma ceketim, inanma  
Kuşların söylediklerine;  
Benim mahrem-i esrarım sensin.

İnanma kuşlar bu yalanı  
Her bahar söyler.  
İnanma ceketim, inanma!

(Nisan 1940)

## FESTİVAL

Ekmek karnesi tamam ya,  
Kömür beyannamesi de verilmiş;  
Düşünme artık parasızlığı;  
Düşünme yapacağın yapıyı;  
El tutar, ömür yeter;  
Yanna Allah kerim;  
Dayan hovarda gönlüm!

## KASİDE

Elinde Bursa çakısı,  
Boynunda kırmızı yazma;  
Değnek soyarsın akşamlara kadar,  
Fulya tarlasında.

Ben sana 'hayran,  
Sen cama tırman.

(Eylül 1940)

## EFKÂRLANIRIM

Mektup alır, efkârlanırım;  
Rakı içer, efkârlanırım;  
Yola çıkar, efkârlanırım.  
Ne olacak bunun sonu, bilmem.  
«Kâzım'ım» türküsünü söylerler,  
Üsküdar'da;  
Efkârlanırım.

(Eylül 1940)

## SÖZ

Aynada başka güzelsin,  
Yatakta başka;  
Aldırma söz olur diye;  
Tak takıştır,  
Sür sürüştür;  
İnadına gel,  
Piyasa vakti,  
Mahallebiciye.

Söz olurmuş,  
Olsun;  
Dostum değil misin?

(Şubat 1941)

## VAZGEÇEMEDİĞİM

**DELİ EDER İNSANI BU DÜNYA;  
BU GECE, BUYILDIZLAR, BU KOKU,  
BU TEPEDEN TIRNAĞA ÇİÇEK AÇMIŞ AĞAÇ**

### BİR ROMAN KAHRAMANI

Çadırımın üstüne yağmur yağıyor,  
Saros körfezinden rüzgâr esiyordu,  
Ve ben, bir roman kahramanı,  
Ot yatağın içinde,  
İkinci dünya harbinde,  
Başucumda zeytinyağı yakarak  
Mevzuumu yaşamaya çalışıyordum  
Bir şehirde başlayıp  
Kimbilir nerde,  
Kimbilir ne gün bitecek mevzuumu.

(Ülkü. 1.1.1945)

### SAKAL

Hanginiz bilir, benim kadar,  
Karpuzdan fener yapmasını;  
Sedefli hançerle, üstüne,  
Gülcemal resmi çizmesini;  
Beyit düzmesini;  
Mektup yazmasını;  
Yatmasını,  
Kalkmasını;  
Bunca yılın Halimesi'ni  
Hanginiz bilir, benim kadar,  
Memnun etmesini?

Değirmende ağartmadık biz bu sakalı!

(Temmuz 1941)

### YOLCULUK

Rıfka Melûl Meriç e

Ne var ki yolculukta,  
Her sefer ağlatır beni,

Ben ki yalnızım bu dünyada?  
Bir sabah kızılığında  
Yola çıkarım Uzunköprü'den;  
Yaylının atları şingir mingir;  
Arabacım on dört yaşında,  
Dizi dizime değer bir tazenin,  
Çarşafı, ama hafifmeşrep;  
Gönlüm şen olmalı değil mi?  
Nerdee!.  
Söyleyin, ne var bu yolculukta?

## TREN SESİ

Garibim;  
Ne bir güzel var avutacak gönlümü,  
Bu şehirde,  
Ne de bir tanıdık çehre;  
Bir tren sesi duymaya göreyim,  
Gözüm, iki çeşme.

## İSTANBUL TÜRKÜSÜ

İstanbul'da Boğaziçi'nde,  
Bir fakir Orhan Veli'yim;  
Veli'nin oğluyum,  
Tarifsiz kederler .içinde.

Urumelihisarı'na oturmuşum;  
Oturmuş da, bir türkü tutturmuşum:  
«İstanbul'un mermer taşları;  
Başıma da konuyor, konuyor aman,martı kuşları;

Gözlerimden boşanır hicran yaşları;  
Edalı'm,  
Senin yüzünden bu hâlim.»  
«İstanbul'un orta yeri sinema;  
Garipliğim, mahzunluğum duyurmayın anama;  
El konuşur, sevişirmiş, bana ne?  
Sevdalı'm,  
Boynuna vebalim!»

İstanbul'da, Boğaziçi'ndeyim;  
Bir fakir Orhan Veli;  
Velinin oğlu;  
Tarifsiz kederler içindeyim.

(Ülkü, 1.2.1045)

## DEĞİL

Bilmem ki nasıl anlatsam;  
Nasıl, nasıl, size derdimi!  
Bir dert ki yürekler acısı,  
Bir dert ki düşman başına.  
Gönül yarası desem...  
Değil!  
Ekmek parası desem...  
Değil!  
Bir dert ki...  
Dayanılır şey değil.

## GİDERAYAK

Handan, hamamdan geçtik,  
Gün ışığındaki hissemize razıydık;  
Saadetinden geçtik,  
Ümidine razıydık;  
Hiçbirini bulamadık;  
Kendimize hüznünler icadettik,  
Avunamadık;  
Yoksa biz...  
Biz bu dünyadan değil miydik?

(Ülkü. 1.1.1945)

## KEŞAN

21.8.1942,  
Cumhuriyet Hanı'nda;  
Ne güzel bir geceydi!  
Sabaha karşı yağmur yağdı.

Güneş doğdu, ufuk kana boyandı;  
Çorbam geldi, sıcak sıcak;  
Kamyon geldi kapımıza dayandı.

Karnım tok,  
Sırtım pek;  
Ver elini Edirne şehri.

## MİSAFİR

Dün fena sıkıldım, akşama kadar;  
İki paket cigara bana mısın demedi;  
Yazı yazacak oldum, sarmadı;  
Keman çaldım ömrümde ilk defa;

Dolařtım,  
Tavla oynayanları seyrettim,  
Bir şarkıyı başka makamla söyledim;  
Sinek tuttum, bir kibrit kutusu;  
Allah kahretsin, en sonunda,  
Kalktım, buraya geldim.

## ESKİLER ALIYORUM

Eskiler alıyorum  
Alıp yıldız yapıyorum  
Musiki ruhun gıdasıdır  
Musikiye bayılıyorum

Şiir yazıyorum  
Şiir yazıp eskiler alıyorum  
Eskiler verip musikiler alıyorum

Bir de rakı şişesinde balık olsam

## DESTAN GİBİ

## YOL TÜRKÜLERİ

«Hereke'den çıktım yola,  
Selâm verdim sağa sola,  
Haydi, benim bu dünyaya garip gelmiş şairim,  
Yolun açık ola!»

İzmit sokakları yaprak içindeydi;  
Başımızda, unutamadığım şehrin havası;  
Dilimde hep oraların şarkıları;  
Ellerim ceplerimde,  
Bir aşağı bir yukarı.  
Sonbahar;  
İzmit sokakları yaprak içindeydi.

«İzmit'in köprüsü betondur beton,  
Nasıl kadrin bilmez yanında yatan,  
Sensin gece gündüz gözümde tüten.  
Yüreğim yanıktır, ciğerim delik,  
Of, of, kemirir bağrımı of, ince hastalık.»

Arifiye!  
Şoför durdu, Enistütü Mektebi, dedi.  
Süleyman Edip bey müdürün adı.  
Bir yol da burada duralım;  
Ellerinde nasır, yüzlerinde nur,  
Yarına ümitle yürüyenlere  
Bir selâm uçuralım.

«Ada yolu kestane  
Aman dökülür tane tane.»

Ada demek, Adapazarı demek;  
Kadehler şişe olur Çark'ın başında;  
Zaten efkârlısın, Ayağını denk al, şekerim.

«Hükümat önünden geçtim,  
Oturdum bir kahve içtim,  
Hendek'te bir güzel gördüm,  
Yavuklumdan vazgeçtim;

Hendeğin yolları taştan,  
Sen çıkardın beni baştan.»

Sabahları erken kalkılıyor yolculukta;  
Doğan güneşe karşı,  
Dertler biraz daha unutulmuş,  
Gurbete biraz daha alışılmış,  
Yapılacak işler düşünülüyor.

«Düzce yolu düz gider,  
Aman bir edalı kız gider.»

Düzce'deyim Yeşil Yurt Otelinde.  
Otelin önü çarşı,  
Salepçiler salep satar otele karşı.  
Yine dertli geçirdim geceyi,  
Şarkılar, türkülerle:

«Evlerinin yüzü aşî boyası,  
İnsaf bilmez yüreğine acı değesi,  
Duyduğumdan beterini duyası.»

Alışamıyacak mıyım,  
Unutamıyacak mıyım?  
Güneşten sonra yattım,  
Güneşten önce kalktım;  
Pencereden dışarıya şöyle bir baktım:  
Ufuk, yeşil yeşil, ağarıyordu.  
Sevgilim, dedim,  
Dördüncü uykudadır şimdi;  
Galata Köprüsü açılmak üzeredir;  
Kül rengi sulara  
Kirli bir gün ışığı dökülecektir.  
Çatanalar, mavnalar, kayıklar,  
Limanda sıra bekleyen gemilerin arasında  
İnsanlar hayat mücadelesinde;  
Adamlar, kadınlar, çocuklar;  
Ellerinde yemek çıkınları,

Rejiye giden işçi kızlar.

«Benden selâm olsun Bolu Beyi'ne,  
Çıkıp şu dağlara yaslanmalıdır;  
Ok gıcırtısından, kalkan sesinden,  
Dağlar seda verip seslenmelidir.»

Hey, hey!  
Hey dağlar, hey dağlar, Bolu'nun dağları, hey!  
Savulun geliyorum, hey Bolu beyleri!  
Böyle olur yüksek yerin rüzgârı;  
Böylesine söyletir insanı,  
Yokuş çıkar, döne döne;  
Yokuştan bir Döne çıkar;İsa Balı'nın ardından Hanoğlu Kocabey çıkar;  
Ayvaz çıkar, Hoylu çıkar;  
Bir yardan Köroğlu çıkar:

«Hemen Mevlâ ile sana dayandım,  
Arkam sensin, kalem sensin, dağlar hey!»

Kır At'a nal mı dayanır?  
Dağlar uykudan uyanır,  
Yer gök kıızıla boyanır.  
Bu dağlardan geçmedinse,  
Bu sulardan içmedinse,  
Yaşadım deme be, ahbap.  
El dayanmaz, diş dayanmaz pınar başlarında  
Kavaklar yatar, boylu boyunca.  
Ovaya kereste indiren arabalardan  
Ses gelir, inceden ince:

«Arabalar yük indirir ovaya,  
Arabacı değnek vurur düveye,  
Başın döner, bakamazsın havaya.»

Arabacı nasıl kıyar düvesine?  
Varı yoğu bir çift öküzü,  
Gelinlik bir kızı,  
Üç tane kuzu;  
Her şey ateş pahasına.  
Korozman yaptık yolda posta ile,  
Canım posta, gülüm posta,  
Selâm götür eşe dosta.

Şehirliden vilâyete ilâm verilmiş,  
Belediye meydanına radyo kurulmuş;  
Verdiğimiz haberlerin özeti... Falan filân;  
Bir teneke benzin aldık karaborsadan,  
«Dayan!» dedik.

Gerede'nin yolu,

Reşadiye gölü.  
Bir göl ki...  
İnsanın şair olup şiir söyleyeceği geliyor

«Akşam oldu yine bastı kareler.»

Oturdum sırtın üstüne.  
Geçmiş günleri düşündüm.  
Askerdim, Adilhan köyündeydim;  
Böyle bir akşamdı yine;  
İçimde yine İstanbul hasreti,  
Dalmış düşünmüştüm;

«Bu dağlar Koru dağları değil,  
Bu köy Adilhan köyü değil;  
Ne şu değirmen Ferhat ağanın,  
Ne de bu türkü hazin;  
Ne açım, ne susuz,  
Ne de gurbet elde yalnız.  
Hele güneş bir çekilsin,  
Gideceğim bir ahçı dükkânına  
Bu akşam da orada içeceğim;  
Hele şu Haliç vapuru  
İskeleye yanaşsın,  
Yolcular çıksın hele;  
En güzel saati şimdi Eyüp'ün.»

Haydi yavrum, yolcu yolunda gerek.  
Nihayet göründü Ibrıcık köyü.  
- Selâmün aleyküm kahveci dayı!  
- Aleyküm selâm, evlât,  
Bir hastamız var, makine bekliyor.  
Bir hastaları varmış, makine bekliyor .  
Gübre kokuyor kahvenin peykeleri.  
Herkesin derdi başka;  
- Memleket, hemşeri?  
- Sinop.

«Uy neyimiş neyimiş, aman aman,  
Kaderim böyle imiş,  
Yâr üstüne yâr sevmek, aman aman,  
Ateşten gömleğimiş.»

«Gerede'ye vardık, günlerden Pazar  
Kaldırımlarında yosmalar gezer;  
Bilmem, bu gurbetlik ne kadar uzar.

Yüreğim yanıktır, ciğerim delik,  
Of of, kemirir bağrımı of, ince hastalık.»

Zonguldak yolundayız.

Dağların tepesinden,  
Birdenbire denizi göreceğiz.  
Denizi gökle bir göreceğiz,  
Şimal rüzgârları gelecek uzaktan.  
O yolcu, biz yolcu,  
Şimal rüzgârlarıyla öpüşeceğiz.  
Güneşli bir günde,  
Masmavi göreceğiz Karadeniz'i.  
Balkaya'dan Kapuz'a kadar,  
Karış karış biliriz biz bu şehri;  
E.K.İ.'nin çiçekli bahçeleri  
Rıhtıma kömür taşıyan vagonlarıyla;  
Paydos saatlerinde yollara dökülen  
Soluk benizli insanlarıyla.

«Siyah akar Zonguldağın deresi;  
Yüzkarası değil, kömür karası;  
Böyle kazanılır ekmek parası.»

Gemiler vardı limanda gemiler  
Herbiri yeni bir ufka gider.

1945

## YENİSİ

### TAHATTUR

Alnımdaki bıçak yarası  
Senin yüzünden;  
Tabakam senin yadigârın;  
«İki elin kanda olsa gel» diyor  
Telgrafın;  
Nasıl unuturum seni ben,  
Vesikalı yârim?

(Temmuz 1940/Küllük, 1.9.1940)

### ALTIN DİŞLİM

Gel benim canımın içi, gel yanıma;  
İpek çoraplar alayım sana;  
Taksilere bindireyim,  
Çalgılara götüreyim seni.  
Gel, .  
Gel benim altın dişlim;  
Sürmelim, ondüle saçlım, yosmam;  
Mantar topuklum, bobsitilim, gel.

## BİR İŞ VAR

Her gün bu kadar güzel mi bu deniz?  
Böyle mi görünür gökyüzü her zaman?  
Her zaman güzel mi bu kadar,  
Bu eşya, bu pencere?  
Değil,  
Vallahi değil;  
Bir iş var bu işin içinde.

## ŞANOLU ŞİİR

Kadehlerin biri gelir, biri gider,  
Mezeler çeşit çeşit;  
Bir sevdiğim şanoda şarkı söyler;  
Biri yanıbaşında,

İçer içer, ötekini kıskanır.  
Kıskanma, güzelim, kıskanma;  
Senin yerin başka,  
Onun yeri başka.

## İÇİNDE

Denizlerimiz var, güneş içinde;  
Ağaçlarımız var, yaprak içinde;  
Sabah akşam gider gider geliriz,  
Denizlerimizle ağaçlarımız arasında,  
Yokluk içinde.

## CIMBIZLI ŞİİR

Ne atom bombası,  
Ne Londra Konferansı;  
Bir elinde cımbız,  
Bir elinde ayna;  
Umurunda mı dünya!

## KUMRULU ŞİİR

Duyduğum yoktu ne vakittir  
Güvercin sesi, kumru sesi, pencerede;  
İçime gene  
Yolculuk mu düştü, nedir?

Nedir bu yosun kokusu,  
Martıların gürültüsü havalarda;  
Nedir?  
Yolculuk olmalı, yolculuk.

(Varlık, 1.1.1947)

### **SERESERPE**

Uzanıp yatıvermiş, sereserpe;  
Entarisi sıyrılmış hafiften ;  
Kolunu kaldırmış, koltuğu görünüyor;  
Bir eliyle de göğsünü tutmuş.  
İçinde kötülüğü yok, biliyorum;  
Yok, benim de yok ama...  
Olmaz ki!  
Böyle de yatılmaz ki!

(Varlık, 1.9.1946)

### **AH NEYDİ BENİM GENÇLİĞİM!**

Nerde böyle hüznlenmek o zaman;  
İçip içip ağlamak,  
Uzaklara dalıp şarkı söylemek;  
Hafta sekiz ben eğlente;  
Bugün saz, yarın sinema,  
Beğenmedin Aile Bahçesi;  
Onu da beğenmedin, parka;  
Sevdiğim dillere destan;  
Sevdiğim,  
Meyil verdiğim;  
Ben dizinin dibinde elpençe divan,  
Samanlık seyrân.  
Nerde,  
Nerde,  
Nerde böyle hüznlenmek o zaman!

(Varlık, 1.2.1947)

### **DENİZİ ÖZLEYENLER İÇİN**

Gemiler geçer rüyalarımda,  
Alı pullu gemiler, damların üzerinden;  
Ben zavallı,  
Ben yıllardır denize hasret,  
«Bakar bakar ağlarım».

Hatırlarım ilk görüşümü dünyayı,  
Bir midye kabuğunun aralığından:

Suların yeşili, göklerin mavisi,  
Lâpinaların en harelisi...  
Hâlâ tuzlu akar kanım  
İstiridyelerin kestiği yerden.

Neydi o deli gibi gidişimiz,  
Köpükler ki fena kalpli değil,  
Köpükler ki dudaklara benzer;  
Köpükler ki insanlarla  
Zinaları ayıp değil.  
Gemiler geçer rüyalarımda,  
Allı pullu gemiler, damların üzerinden;  
Ben zavallı,  
Ben yıllardır denize hasret.

(Aile, 1947, sayı 1)

### KAPALI ÇARŞI

Giyilmemiş çamaşırlar nasıl kokar bilirsin,  
Sandık odalarında;  
Senin de dükkânın öyle kokar işte.  
Ablamı tanımazsın,  
Hürriyette gelin olacaktı, yaşasaydı;  
Bu teller onun telleri.  
Bu duvak onun duvağı işte.  
Ya bu camlardaki kadınlar?  
Bu mavi mavi,  
Bu yeşil yeşil fistanlı...  
Geceleri de ayakta mı dururlar böyle?  
Ya şu pembezar gömlek?  
Onun da bir hikâyesi yok mu?  
Kapalı Çarşı deyip de geçme:  
Kapalı Çarşı,  
Kapalı kutu.

(Varlık, 1.3.1947)

### ÖLÜME YAKIN

Akşam üstüne doğru, kış vakti;  
Bir hasta odasının penceresinde;  
Yalnız bende değil yalnızlık hâli;  
Deniz de karanlık, gökyüzü de;  
Bir acaip, kuşların hâli.

Bakma fakirmişim, kimsesizmişim,  
—Akşam üstüne doğru, kış vakti—  
Benim de sevdalar geçti başımdan.  
Şöhretmiş, kadmmış, para hırsıymış;

Zamanla anlıyor insan dünyayı.

Ölürüz diye mi üzüyoruz?  
Ne ettik, ne gördük şu fânî dünyada  
Kötülükten gayri?

Ölünce kirlerimizden temizlenir,  
Ölünce biz de iyi adam oluruz;  
Şöhretmiş, kadınmış, para hırsıymış,  
Hepsini unuturuz.

## ZİLLİ ŞİİR

Bir memurlar,  
Saat dokuzda, saat on ikide, saat beşte,  
Biz bizeyizdir caddelerde.  
Böyle yazmış yazımızı Ulu Tanrı;  
Ya paydos zilini bekleriz,  
Ya aybaşını.

(Varlık, 1.12.1946)

## FIRFIRLI ŞİİR

Uyandım baktım ki bir sabah,  
Güneş vurmuş içime;  
Kuşlara, yapraklara dönmüşüm,  
Pır pır eder durur, bahar rüzgârında.  
Kuşlara, yapraklara dönmüşüm;  
Cümle âzam isyanda;  
Kuşlara, yapraklara dönmüşüm;  
Kuşlara,  
Yapraklara.

## ALTINDAĞ

**Altındağ, Ankara'nın arka tarafında kurulmuş büyük bir fakir fukara mahallesidir. Aşağıda okuyacağınız parçalar bu mahalleden bahseden uzun bir şiirden alınmıştır. Sabaha karşı bütün Altındağ rüya görür. Burada, sadece, bir genç kızla bir lağımının rüyasını okuyacaksınız.**

Biri bir koca görür rüyasında:  
Yüz lira maaşlı kibar bir adam.  
Evlenir, şehire taşınırlar.  
Mektuplar gelir adreslerine:  
Şen Yuva Apartmanı, bodrum katı.  
Kutu gibi bir dairede otururlar.  
Ne çamaşıra gidilir artık, ne cam silmeye;

Bulaşksa kendi bulaşıkları.  
Çocukları olur, nurtopu gibi;  
Elden düşme bir araba satın alınır.  
Kızılay Bahçesi'ne gidilir sabahları;  
Kumda oynasın diye küçük Yılmaz,  
Kibar çocukları gibi.

Lâğımının hamam rüyasıdır,  
Rüyaların en güzeli.  
Uzanır yatar göbek taşına;  
Tellaklar gelip dizilir yanına.  
Biri su döker,  
Biri sabunlar;  
Elinde kese sıra bekler biri.  
Yeni müşteriler girerken içeri,  
Lâğımçı,  
Pamuklar gibi çıkar dışarı.

### SUCUNUN TÜRKSÜ

Su taşıyım, eşeğim önümde;  
Deh, eşeğim, deh!  
Bin kişinin canına can katar günde;  
Deh, eşeğim, deh!

İki teneke bir yanına,  
İki teneke öbür yanına;  
Salına salına;  
Can katar günde bin kişinin canına;  
Deh, eşeğim, deh!

Şu dünyada varım yoğum:  
Karım, eşeğim, oğlum.  
Deh, eşeğim deh!  
Hepinize uzun ömürler versin Tanrım.  
Siz ölürseniz, ben ne yaparım?  
Deh, eşeğim, deh!

O su taşır, bana yağ bal,  
Karıma süt olur  
Çamurlu su, içene afiyet olur.  
Günde yüz hane, bin nüfus  
—Deh, eşeğim, deh! —  
Hayat bulur,  
Sıhhat bulur,  
Bereket bulur.

(Yaprak, 1.11.1949)

KARŞI

GÜN OLUR

Gün olur, alır başımı giderim,  
Denizden yeni çıkmış ağlann kokusunda  
Şu ada senin, bu ada benim,  
Yelkovan kuşlarının peşi sıra

Dünyalar vardır, düşünemezsiniz;  
Çiçekler gürültüyle açar;  
Gürültüyle çıkar duman topraktan.

Hele martılar, hele martılar,  
Her bir tüylerinde ayrı telâş!..

Gün olur, başıma kadar mavi;  
Gün olur, başıma kadar güneş:  
Gün olur, deli gibi...

(Aile, 1947, sayı 2)

## SİZİN İÇİN

Sizin için, insan kardeşlerim,  
Her şey sizin için;  
Gece de sizin için, gündüz de;  
Gündüz gün ışığı, gece ay ışığı;  
Ay ışığında yapraklar  
Yapraklarda merak;  
Yapraklarda akıl;  
Gün ışığında binbir yeşil;  
Sarılar da sizin için, pembeler de;  
Tenin avuca değişti,  
Sıcaklığı,  
Yumuşaklığı;  
Yatıştaki rahatlık;  
Merhabalar sizin için;  
Sizin için limanda sallanan direkler;  
Günlerin isimleri,  
Ayların isimleri,  
Kayıkların boyaları sizin için;  
Sizin için postacının ayağı,  
Testicinin eli;  
Alınlardan akan ter,  
Cephelerde harcanan kurşun;  
Sizin için mezarlar, mezar taşları.  
Hapishaneler, kelepçeler, idam cezaları;  
Sizin için;  
Her şey sizin için.

(Yaprak, 1.5.1949)

## İSTANBUL U DİNLİYORUM

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;  
Önce hafiften bir rüzgâr esiyor;  
Yavaş yavaş sallanıyor  
Yapraklar, ağaçlarda;  
Uzaklarda, çok uzaklarda,  
Sucuların hiç durmayan çingirakları;  
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;  
Kuşlar geçiyor, derken;  
Yükseklerden, sürü sürü, çığlık çığlık  
Ağlar çekiliyor dalyanlarda;  
Bir kadının suya değiyor ayakları;  
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;  
Serin serin Kapalı Çarşı;  
Cıvıl cıvıl Mahmutpaşa;  
Güvercin dolu avlular.  
Çekiç sesleri geliyor doklardan,  
Güzelim bahar rüzgârında, ter kokuları;  
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;  
Başında eski âlemlerin sarhoşluğu,  
Loş kayikhaneleriyle bir yalı;  
Dinmiş lodosların uğultusu içinde  
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;  
Bir yosma geçiyor kaldırımdan;  
Küfürler, şarkılar, türküler, lâf atmalar.  
Bir şey düşüyor elinden yere;  
Bir gül olmalı;  
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;  
Bir kuş çırpınıyor eteklerinde;  
Alnın sıcak mı, değil mi, biliyorum;  
Dudakların ıslak mı, değil mi, biliyorum;  
Beyaz bir ay doğuyor, fıstıkların arkasından Kalbinin vuruşundan anlıyorum;  
İstanbul'u dinliyorum.

(Varlık, 1.6.1947)

## HÜRRİYETE DOĞRU

Gün doğmadan,  
Deniz daha bembeyazken çıkacaksın yola.

Kürekleri tutmanın şehveti avuçlarında,  
İçinde bir iş görmenin saadeti,  
Gideceksin;  
Gideceksin ırıpların çalkantasında.  
Balıklar çıkacak yoluna, karşıcı;  
Sevineceksin.  
rısılkeledikçe  
Deniz gelecek eline pul pul;  
Ruhları sustuğu vakit martıların,  
Kayalıklardaki mezarlarında,  
Birden,  
Bir kıyamettir kopacak ufuklarda.  
Deniz kızları mı dersin, kuşlar mı dersin;  
Bayramlar seyranlar mı dersin, şenlikler  
[cümbüşler mi?Gelin alayları, teller, duvaklar, donanmalar mı?

Heeey!  
Ne duruyorsun be, at kendini denize;  
Geride bekleyenin varmış, aldırma;  
Görmüyor musun, her yanda hürriyet;  
Yelken ol, kürek ol, dümen ol, balık ol, su ol;  
Git gidebildiğin yere.

(Aile, 1947, sayı 3)

## **GALATA KÖPRÜSÜ**

Dikilir Köprü üzerine,  
Keyifle seyredirim hepinizi.  
Kiminiz kürek çeker, siya siya;  
Kiminiz midye çıkarır dubalardan;  
Kiminiz dümen tutar mavnalarda;  
Kiminiz çımacıdır halat başında;  
Kiminiz kuştur, uçar, şairane;  
Kiminiz balıktır, pırl pırl;  
Kiminiz vapur, kiminiz şamandıra;  
Kiminiz bulut, havalarda;  
Kiminiz çatanadır, kırdığı gibi bacayı,  
Şıp diye geçer Köprü'nün altından;  
Kiminiz düdüktür, öter;  
Kiminiz dumandır, tüter;  
Ama hepiniz, hepiniz...  
Hepiniz geçim derdinde.  
Bir ben miyim keyif ehli, içinizde?  
Bakmayın, gün olur> ben de  
Bir şiir söylerim belki sizlere dair;  
Elime üç beş kuruş geçer;  
Karnım doyar benim de:

(Varlık, 1.5.1947)

## **KARŞI**

Gerin, bedenim, gerin;  
Doğan güne karşı.  
Duyur, duyurabilirsen,  
Elinin, kolunun gücünü,  
Ele güne karşı.

Bak! dünya renkler içinde!  
Bu güzel dünya içinde.  
Sevin sevinebilirsen,  
İnsanlığın haline karşı.

Durmadan işleyen saatlerde  
Dişli dişliye karşı;  
Dişlilerin arasında,  
Güçsüz güçlüye karşı,  
Herkes bir şeye karşı;  
Küçük hanım, yatağında, uykuda,  
Rüyalarına karşı.

Gerin, bedenim, gerin,  
Doğan güne karşı.

(Aile, 1949, sayı 11)

## **DALGACI MAHMUT**

İşim gücüm budur benim,  
Gökyüzünü boyanm, her sabah,  
Hepiniz uykudayken.  
Uyanır bakarsınız ki mavi.

Deniz yırtılır kimi zaman,  
Bilmezsiniz kim diker;  
Ben dikerim.

Dalga geçerim kimi zaman da,  
O da benim vazifem;  
Bir baş düşünürüm başımda,  
Bir mide düşünürüm midemde,  
Bir ayak düşünürüm ayağımda,  
Ne halledeceğimi bilemem.

(Yaprak, 1.3.1049)

## **BAHARIN İLK SABAHLARI**

Tüyden hafif olurum böyle sabahlar;  
Karşı damda bir güneş parçası,  
İçimde kuş cıvıltıları, şarkılar;  
Bağıra çağıra düşerim yollara;  
Döner döner durur başım havalarda.

Sanırım ki günler hep güzel gidecek;  
Her sabah böyle bahar;  
Ne iş güç gelir aklıma, ne yoksulluğum.  
Derim ki: «Sıkıntılar duradursun!»  
Şairliğimle yetinir,  
Avunurum.

(Yaprak, 15.5.1949)

### **YALNIZLIKŞİİRİ**

Bilmezler yalnız yaşamayanlar,  
Nasıl korku verir sessizlik insana;  
İnsan nasıl konuşur kendisiyle;  
Nasıl koşar aynalara,  
Bir cana hasret,  
Bilmezler.

(Meydan, 15.5.1948)

### **AYRILIŞ**

Bakakalırım giden geminin ardından;  
Atamam kendimi denize, dünya güzel;  
Serde erkeklik var, ağlayamam.

(Aile, 1949, sayı 11)

### **İÇERDE**

Pencere, en iyisi pencere;  
Geçen kuşları görürsün hiç olmazsa;  
Dört duvarı göreceğine.

(Yaprak, 1.6.1940)

### **BİR DUYMA DA GÖR**

Bir duyma da gürültüsünü

Dallarda çıtırdayarak açılan fıstıkların,  
Gör bak ne oluyorsun.  
Bir duyma da gör şu yağın yağmuru;  
Çalan çanı, konuşan insanı.  
Bir duyma da kokusunu yosunların,  
İstakozun, karidesin,  
Denizden esen rüzgârın...

(Yaprak, 15.8.1949)

### **BEDAVA**

Bedava yaşıyoruz, bedava;  
Hava bedava, bulut bedava;  
Dere tepe bedava;  
Yağmur çamur bedava;  
Otomobillerin dışı,  
Sinamaların kapısı,  
Camekânlar bedava;  
Peynir ekmek değil ama  
Acı su bedava;  
Kelle fiyatına hürriyet,  
Esirlik bedava;  
Bedava yaşıyoruz, bedava.

(Yaprak, 15.4.1949)

### **VATAN İÇİN**

Neler yapmadık şu vatan için!  
Kimimiz öldük;  
Kimimiz nutuk söyledik.

(Varlık, 1.8.1948)

### **AHMETLER**

Kimimiz Ahmet Bey,  
Kimimiz Ahmet Efendi;  
Ya Ahmet Ağayla Ahmet Beyfendi?

(Yaprak, 15.3.1949)

**Erol Güney'in kedisinin bahar mevsiminde ve toplum meseleleri karşısında takındığı  
tavrı anlatırşıirdir.**

Bir erkek kediyle bir parça ciğer;

Dünyadan bütün beklediği.  
Ne iyi!

**Erol Güney in kedisinin hamileliğini anlatırşürdir.**

Çıkar mısın bahar günü sokağa,  
İşte böyle olursun.  
Böyle yattığın yerde  
Düşünür düşünür,  
Durursun.

**Bozuk Düzen:  
PİRELİ ŞİİR**

Bu ne acaip bilmece!  
Ne gündüz biter, ne gece.  
Kime söyleriz derdimizi;  
Ne hekim anlar, ne hoca.

Kimi işinde gücünde,  
Kiminin donu yok kışında.  
Ağız var, burun var, kulak var;  
Ama hepsi başka biçimde.

Kimi peygambere inanır;  
Kimi saat köstek donanır;  
Kimi kâtip olur, yazı yazar;  
Kimi sokaklarda dilenir.

Kimi kılıç takar böğrüne;  
Kimi uyar dünya seyrine:  
Kan hesabına geceleri,  
Gündüzleri baba hayrına.

Bu düzen böyle mi gidecek?  
Pireler filleri yutacak;  
Yedi nüfuslu haneye  
Üç buçuk tayın yetecek?

Karışık bir iş vesselâm.  
Deli dolu yazar kalem.  
Yazdığı da ne?  
Bir sürü ipe sapa gelmez kelâm.

(Varlık, 1.7.1946)

**SON ŞİİRLER**

**DALGA**

## I

Mesut sanmak için kendimi  
Ne kâğıt isterim, ne kalem;  
Parmaklarımda cıgaram,  
Dalar giderim mavisinden içeri  
Karşımda duran resmin.

Giderim, deniz çeker;  
Deniz çeker, dünya tutar  
İçkiye benzer bir şey mi var  
Bir şey mi var ki havada  
Deli eder insanı, sarhoş eder?

Bilirim, yalan, hepsi yalan;  
Taka olduğum, tekne olduğum yalan;  
Suların kaburgalarındaki serinliği,  
İskotada uğuldayan rüzgâr,  
Haftalarca dinmeyen motor sesi,  
Yalan.

Ama gene de,  
Gene de güzel günler geçirebilirim;  
Geçirebilirim bu mavilikte,  
Suda yüzen karpuz kabuğundan farksız.  
Ağacın gökyüzüne vuran aksinden,  
Her sabah erikleri saran buğudan,  
Buğudan, sisten, aşktan, kokudan...

## II

Ne kâğıt yeter ne kalem,  
Mesut sanmam için kendimi.  
Bunların hepsi... hepsi fasafiso.  
Ne takayım, ne tekneyim,  
Öyle bir yerde olmalıyım  
Öyle bir yerde olmalıyım ki,  
Ne karpuz kabuğu gibi,  
Ne ışık, ne sis, ne buğu gibi...  
İnsan gibi.

(Yaprak, 1.12.1949)

## KUYRUKLU ŞİİR

Uyuşamayız, yollarımız ayrı;  
Sen çiğercinin kedisi, ben sokak kedisi;  
Senin yiyeceğin, kalaylı kapta;  
Benimki aslan ağzında;

Sen aşk rüyası görürsün, ben kemik.  
Ama seninki de kolay değil, kardeşim;  
Kolay değil hani,  
Böyle kuyruk sallamak Tannın günü.

(Yaprak, 15.12.1949)

## CEVAP

Ciğercinin kedisinden sokak kedisine  
Açlıktan bahsediyorsun;  
Demek ki sen komünistsin.  
Demek bütün binaları yakan sensin,  
İstanbul'dakileri sen,  
Ankara'dakileri sen...

Sen ne domuzsun, seni  
(Yaprak, 15.1.1950)

## RAHAT

Şu kavga bir bitse dersin,  
Acıkmasam dersin,  
Yorulmasam dersin;  
Çişim gelmese dersin,  
Uykum gelmese dersin;  
Ölsem desene!  
(Yaprak. 1.2.1950)

## BİRDENBİRE

Her şey birdenbire oldu.  
Birdenbire vurdu gün ışığıyere,  
Gökyüzü birdenbire oldu;  
Mavi birdenbire.  
Her şey birdenbire oldu;  
Birdenbire tütmeye başladı duman topraktan;  
Filiz birdenbire oldu. tomurcuk birdenbire.  
Yemiş birdenbire oldu.

Birdenbire,  
Birdenbire;  
Her şey birdenbire oldu.  
Kız birdenbire, oğlan birdenbire;  
Yollar, kırlar, kediler, insanlar...  
Aşk birdenbire oldu.  
Sevinç birdenbire.  
(Yaprak, 1.4.1950)

## MACERA

Küçüktüm, küçücüktüm,  
Oltayı attım denize;  
Bir üşüşüverdi balıklar,  
Denizi gördüm.

Bir uçurtma yaptım, telli duvaklı;  
Kuyruğu ebemkuşağı renginde;  
Bir salıverdim gökyüzüne;  
Gökyüzünü gördüm.

Büyüdüm, işsiz kaldım, aç kaldım;  
Para kazanmak gerekti;  
Girdim insanların içine,  
İnsanları gördüm.

Ne yârdan geçerim, ne serden;  
Ne denizlerden, ne gökyüzünden ama  
Bırakmıyor son gördüğüm,  
Bırakmıyor geçim derdi.  
Oymuş, diyorum, zavallı şairin  
Görüp göreceği;  
(Yaprak, 15.3.1950)

## DENİZ KIZI

Denizden yeni mi çıkmıştı, neydi;  
Saçları, dudakları,  
Deniz koktu sabaha kadar;  
Yükselip alçalan göğsü deniz gibiydi.

Yoksuldu, biliyorum  
—Ama boyuna da yoksulluk sözü edilmez ya—  
Kulağımın dibinde, yavaş yavaş,  
Aşk türküleri söyledi.

Neler görmüş, neler öğrenmişti kimbilir,  
Denizle boğaz boğaza geçen hayatında!  
Ağ yamamak, ağ atmak, ağ toplamak,  
Olta yapmak, yem çıkarmak, kayık temizlemek...  
Dikenli balıkların hatırlatmak için  
Elleri ellerime değdi.

O gece gördüm, onun gözlerinde gördüm;  
Gün ne güzel doğmuş meğer açık denizde!  
Onun saçları öğretti bana dalgayı;  
Çalkandım durdum rüyalar içinde.

(1943/Yaprak, 15.6.1950)

## GELİRLİ ŞİİR

İstanbul'dan ayva da gelir, nar gelir,  
Döndüm baktım, bir edalı yâr gelir,  
Gelir desen dar gelir;  
Gün aşırı alacaklılar gelir.  
Anam anam,  
Dayanamam,  
Bu iş bana zor gelir.

(Varlık, 1.1.1951)

## DELİKLİ ŞİİR

Cep delik cepken delik  
Yen delik kaftan delik  
Don delik mintan delik  
Kevgir misin be kardeşlik,  
(Yeni Dergi, 1 Mart 1951)

## KEVGİR

Cep delik, cepken delik.  
Kol delik, mintan delik.  
Yen delik, kaftan delik.  
Kevgir misin be kardeşlik.  
(Yeditepe, 1.12.1950)

## YAŞAMAK

### I

Biliyorum, kolay değil yaşamak,  
Gönül verip türkü söylemek yâr üstüne;  
Yıldız ışığında dolaşıp geceleri  
Gündüzleri günışığında ısınmak;  
Şöyle bir fırsat bulup yarım gün,  
Yan gelebilmek Çamlıca tepesine...  
-Bin türlü mavi akar Boğaz'dan\_  
Herşeyi unutabilmek maviler içinde.

### II

Biliyorum, kolay değil yaşamak;

Ama işte  
Bir ölünün hâlâ yatağı sıcak,  
Birinin saati işliyor kolunda.,  
Yaşamak kolay değil ya kardeşler,  
Ölmek de değil;

Kolay değil bu dünyadan ayrılmak.  
(Aile, 1951, Sayı 17)

### AŞK RESMİGEÇİDİ\*

Birincisi o incecik, o dal gibi kız.  
Şimdi galiba bir tüccar karısı.  
Ne kadar şişmanlamıştır kimbilir.  
Ama yine de görmeyi çok isterim,  
Kolay mı? ilk gözağrısı.

..... çıkar  
..... dururduk mahallede  
..... halde  
.....adlarımız yan yana yazılırdı duvarlara  
..... yangın yerlerinde.

Üçüncüsü Münevver Abla, benden büyük  
Yazıp yazıp bahçesine attığım mektupları  
Gülmekten katılırdı, okudukça.  
Bense bugünmüş gibi utanırım  
O mektupları hatırladıkça.

Dördüncüsü azgın bir kadın,  
Açık saçık şeyler anlatırdı bana.  
Bir gün de önümde soyunuverdi  
Yıllar geçti aradan, unutamadım,  
Kaç defa rüyama girdi.

Beşinciye geçip altıncıya geldim  
Onun adı da Nurünnisa.  
Ah güzelim  
Ah esmerim  
Ah  
Canımın içi Nurünnisa.

Yedincisi Aliye, kibar bir kadın  
Ama ben pek varamadım tadına,  
Bütün kibar kadınlar gibi,  
Küpe fiyatına, kürk fiyatına.

Sekizinci de o bokun soyu:  
Sen elin karısında namus ara,  
Kendinde arandı mı, küplere bin.

Üstelik kendinde de  
Yalanın düzenin bini bir para.

Ayten'di dokuzuncunun adı,  
Barlarda göbek atar  
İş başında şunun bunun esiri,  
Ama bardan çıktı mı,  
Kiminle isterse onunla yatar.

Onuncusu akıllı çıktı  
Bıraktı gitti benîl  
Ama haksız da değildi hani,  
Sevişmek zenginlerin harcıymış  
İşsizlerin harcıymış.  
İki gönül bir olunca  
Samanlık seyranmış ama,  
İki çıplak da —olsa olsa—  
Bir hamama yakışmış.

İşine bağlı bir kadındı on birinci  
Hoş, olmasın da ne yapsın?  
Bir zalimin yanında gündelikçi;  
Adı Luksandra.  
Geceleri odama gelir,  
Sabahlara kadar kalır  
Konyak içer, sarhoş olur,  
Sabahı da, işbaşı yapardı şafakla..

Gelelim sonuncuya.  
Ona bağlandığım kadar  
Hiçbirine bağlanmadım.  
Sade kadın değil, insan.  
Ne kibarlık budalası,  
Ne malda, mülkte gözü var.  
Eşit olsak, der,  
Hür olsak, der.  
İnsanları sevmesini de bilir,  
Yaşamayı sevdiği kadar.  
(Son Yaprak, 1.2.1951)

\* Şairin ölümünden sonra, bu şiirin elyazması, diş fırçasına sanlı bir kâğıtta bulunmuştur. Fakat bazı parçaları okunamamıştır

GARİP

GARİP İÇİN

Güçlülere, bir başına da olsa, karşı koyan insangüçlü insan olmalı. Ben bunu yalnız kalıp da umutsuzluk içinde olduğumu hissettiğim anlarda daha iyi anladım. Bununla birlikte, yıllardanberi, o kadar çok zamanlar yalnız kaldım ki, bu duruma neredeyse alışır,üstelik güçlü olmanın gururunu duyabilmek için zaman zaman yalnızlığı arar oldum. Şu anda gurur diye adlandırdığım bu duygu, başlangıçta bir avunmayoluydu. Yaşamlarının, benim gibi, acılarla dolu olduğunu sananlar, buna benzer bir sürü avunma çareleri bulmuşlardır. Bu çareler, yalnız kalmış insanlarınyalnızlık anlarındaki arkadaşlarıdır. Yaşamın karşısında sırasında ölümün bile karşısında, ancak bu arkadaşların yardımıyla tutunabiliriz. Benim, yukarıdasözünü ettiğim gurura benzer birkaç 'arkadaşım daha var. Vakit olsa da sizinle, onlar hakkında konuşabil-sem. Ne iyi olur! ama,*Garip* için yazacağım bir yazıda işi dertleşmeğe dökersem belki de bana kızsınız.Onun için, size şimdilik, bunların yalnız bir tanesinden söz edeyim.

«Hiçbir yaptığımdan pişman olmayacağım.» diye bir karar vermişliğiniz var mıdır? Benim vardır. Çokda yararını gördüm. Yıllar öncesinde böyle bir karar vermemiş olsaydım, üzüntülü günlerimin sayısı kuşkusuz daha fazla olurdu. Bu arada «1951 yılında*Garip*adlı bir kitap yayınlamıştım,» diye döğünür durur, hele onun yeniden basılmasına dünyada yanaşmazdım.*Garip*yeniden basılırken, içimde böylece, «yiğitlikbende kalsın» dermişim gibi bir duygu var. Şiirdeki'garip' kavramı üzerinde bugün bir yazı yazmağakalksam herhalde aynı şeyleri yazmam. Ama, bundandolayı kim beni haksız bulabilir? Onları beş yıl önce yazmıştım. Beş yıl sonra da aynı şeyleri söyleyecekolduktan sonra ne diye yaşadım? O günden ölseydim olmaz mıydı? 1941 yılında söylediklerim, 1616 yılında52 yaşında iken ölen*Shakespeare'in*, 377 yaşında söylemesi gereken sözlerdi. Aynı biçimde, bundan yüz yılsonra yaşayacak bir ozanın sözleri de benim yüz otuz bir yaşında düşüneceğim şeyleri anlatmalıdır.

Bir oluş, bir kendimize geliş dönemindeyiz. Dilimizin, günden güne bile, ne kadar değiştiğini fark etmiyorsanız, benim bir bu yazıma, bir de o zamanlaryayımladığım Gartp'e bakın. Göreceksiniz ki fark çokbüyük. Bu farkın bütün günahını sakın benim omuzlarıma yüklemeyin; aynı deneyimi, başka yazarların yazıları üzerinde de yineleyin; işin, değişen, daha ileriye, daha güzele giden bir toplumun işi olduğunu anlarsınız. Bu gidişe ayak uyduramamış insanlarla dakarşılaşmanız olasıdır. Ama her ileriye gidişte bir sürü döküntü bırakmıyor, bir sürü fire vermiyor muyuz?Üstelik, çoğu kez, o döküntüler ayaklarımıza takılıp bizim de yolumuzda yürümemize engel olmuyorlar mı?

Yazdıkça fark ediyorum; *Garip'in* savunusuna kalkışmış gibi bir görünüşüm var. *Garip'i* kimseye karşı değil, kendime karşı savunmak isterim. Bunun, çevremi hiçe sayışından geldiğini de sanmayın. *Garip'i* başkalarından önce kendime karşı savunmak istemişim, ondaki kusurları, başkalarından çok, kendim bildiğim içindir. «Benden başka bilen yoktur,» demiş gibi de olmayayım; başkalarından kastım, kitabım hakkında söz söylemiş olanlardır. Bunların içinde, üzerinde durulmaya değer, bir tek eleştiri yazısı hatırlıyorum. O eleştiriyi yazan kişi, düşüncelerine gerçekten inandığım bir dostumdu. Topluma bağlı bir sanatın, bireyin ruhsal yaşamıyla ilgilenemeyeceğini söylüyordu. Ben bireyin ruhsal yaşamının, toplumdan büsbütün ayrı bir şey olduğunu ileri sürmemiştim ki. Yoksa o dostum mu işi böyle yorumluyor? Yapmaması gerek. Çünkü karşıt kuramların benim kadar uzlaştırıcı olmayan yandaşları bile, sırasında, kendi düşüncelerini karşı tarafın savlarıyla tamamlıyorlar. Sözgelimi hiçbir Freud'cü yoktur ki bilinçaltı'na itilen eğilimlerin oraya toplumlar tarafından itildiğini, dolayısıyla bilinçaltı dediğimiz dünyanın oluşmasında toplumun pek büyük bir payı olduğunu kabul etmesin. O zaman söylememişsem şimdi söyleyeyim; bilinçaltı'm bir varlık değil, bir düşüncenin açıklanması için ileri sürülmüş bir kavram diye kabul ediyorum. Hani birtakım insanların Tanrıyı kabul etmeleri gibi.

Bu konuyu derinleştirmek isterdim. Ama söyleyeceğim sözlerin bilgince olmasından korkuyorum. Şiirhakkında bilgince olmadan da söylenebilecek sözler var. Fakat *Garip'i* yazdığım zaman, daha çok, *garipliğin* nereden geldiğini düşünmüş, şiirin değerleri üzerinde o kadar durmamıştım. Gerçi o değerleri, o vakitler, pek de bilmiyordum ya. Ama bugün öyle değil.Şiir üzerinde hem deneyimim çok, hem bilgim. Bununla birlikte o deneyimleri, o bilgileri anlatmak bana,şu anda, o günkünden daha güç görünüyor. Daha doğrusu, anlatılmasından çok, anlaşılmasının güç olacağınısanıyorum. Hoş, böyle olmasa da, söyleyeceğim sözlerneye yarayacak bilmem. Düşünce tarihi, bir düşünce madrabazlığı tarihinden başka bir şey değil. Bugüne gelinceye kadar bir sürü şeyler söylenmiş. Ama, gerçek olarak ne söylenmiş? Bir aralık, bir arkadaşım,«Sanat konularında, karşıtını kanıtlayamayacağımhiçbir sorun yoktur,» demişti. Karşıtı

kanıtlanamayacak sorun yoktur demek, kanıtlanacak sorun yoktur demektir. Madem ki kanıtlanacak sorun yok; ne diye düşünüyor, ne diye konuşuyor, ne diye yazıyoruz? Sanattan sözetmek de, sanatla uğraşmak gibi, kaçınılmaz, onulmaz bir hastalık mı yoksa?

\* Türk şiirinde yakın bir döneme damgasını vurmuş bu büyük ozanın, özellikle bir tür manifesto niteliği taşıyan bu önsözlerini, kitabı basıma hâzırlarken, daha da anlaşılır kılabilmek amacıyla, bugünkullanılan dile aktarmayıdüşündüm. Ailesinden izin alarak, «Orhan Veli bugün yaşasaydı bu önsözleri bu sözcüklerle yazardı,» düşüncesiyle, eskimiş sözcükleri bugünkü karşılıklarıyla yenileyerek bu sorumluluğu yükledim. Kitap basıma girerken, son dakikada yaptığım bu değişikliklerle, birtakım yanlışlıklar yapmayı da göze alarak, bu önsözleri daha kolay okunabilir, daha iyi anlaşılabilir duruma getirdiğime inanıyorum. Tarihsel bir belge niteliği taşıyan bu her iki önsözün asıllarını da kitabın sonuna eklemeyi kaçınılmaz buldum. Her ikimetni karşılaştıranlar, güzel Türkçemizin kısa sürede nereden 'nereye' geldiğini de görmüş olacaklardır.

Erdal Öz

**ORHAN VELİ İstanbul, Nisan 1945**

### **GARİP\***

Şiir, yani söz söyleme sanatı, geçmiş yüzyıllar içinde birçok değişikliklere uğramış; en sonunda da, bu günkü noktaya gelmiş. Bu noktadaki şiirin doğru dürüst konuşmadan oldukça ayrı olduğunu kabul etmek gerek. Yani şiir bugünkü durumuyla, doğal ve günlük konuşmaya göre bir ayrılık göstermekte, bir ölçüde garip karşılanmaktadır. Fakat işin hoş yanı, bu şiirin birçok atılımlar sonucunda kendini kabul ettirmiş, bir gelenek kurarak da, sözü geçen garipliği ortadan kaldırmış olması. Yeni doğup bugünün aydınca eğitilen çocuk kendini doğrudan doğruya bu noktada kavlıyor. Şiiri, kendine öğretilen koşullar içinde aradığından, bir doğallaşma isteğinin ürünü olan yapıtları şaşkınlıkla karşılıyor. Garip anlayışı, öğrendiklerini doğal kabul edişinden gelmekte. Ona buradaki göreceliği göstermeli ki öğrendiklerinden .kuşku duyabilsin.

Gelenek, şiiri nazım dediğimiz bir çerçeve içinde korumuş. Nazımın bellibaşlı öğeleri vezinle kafiyedir. Kafiyeyi ilk insanlar, ikinci satırın kolay hatırlanmasını sağlamak için, yani yalnızca belleğe yardımcı olmak amacıyla kullanmışlardı. Fakat onda sonradan bir güzellik buldular. Onu, varlık nedeni aşağı yukarı aynı olan vezinle birlikte kullanmayı bir beceri saydılar. Şiirin de kökeninde, öbür sanatlarda olduğu gibi, böyle bir oyun özlemi vardır. Bu istek ilkel insan için gözönünde tutulabilecek önemdeydi. Oysa insan o zamandan beri çok gelişti. Bugünkü insan, öyle sanıyorum ve diliyorum ki, vezinle kafiyenin kullanılışında, kendini şaşkınlığa düşüren bir güçlük, ya da büyük heyecanlar sağlayan bir güzellik bulmayacaktır. Nitekim bu rahatsız edici gerçeği görmüş olanlar, vezinle kafiyeye «ahenk» denilen yeni bir şiir ögesinin atası gözüyle bakmışlar, bu yeni nimete dört elle sarılmışlar. Bir şiirde, eğer övülmeye değer bir ahenk varsa, onu sağlayan şey, ne vezindir, ne de kafiye. O ahenk, vezinle kafiyenin dışında da, vezinle kafiyeye karşın da vardır. Fakat onu şiirde bilinçli hâle getirip anlayışları en kıt insanlara bile bir ahengin var olduğunu haber veren şey, vezinle kafiyedir. Böylelikle farkına varılan, yani vezinle, kafiyeyle sağlanan bir ahenkten zevk duyabilmek ya da sözü bu basit ölçüler içinde söylemeyi beceri sayabilmek; saflıkların herhalde en görkemlisi olmalıdımun dışında bir ahenge inanmaksa, onun şiir için ne kadar gereksiz, hem de ne kadar zararlı olduğunu, biraz sonra anlatacağım.

Vezinle kafiyenin her şeye karşın birer sınırlama olduğunuda kabul edelim. Bunlar şairin düşüncesine, duyarlığına egemen oldukları gibi, dilin biçiminde de değişiklikler yapıyorlar. Nazım dilindeki sözdizimi gariplikleri, vezinle kafiye zorunluluğundan doğmuş. Bugariplikler belki de anlatımı genişletmesi bakımından, şiir için yararlı olmuştur. Üstelik onların, nazım kaygılarının dışında bile baştacı edilmeleri

olasılığı vardır. Fakat bu kuruluş, bazılarının kafalarına «şiiir dilinin kendine özgü yapısı» diye dar bir anlayış getirmiş. Bu tür insanlar birtakım şiiirleri reddederlerken«Konusma diline benzemiş,» diyorlar. Köklerini vezinlekafiyeden alan bu anlayış, gerçek akış yolunu arayanşiiirde hep aynı görece garipliği bulacak,onu kabul etmek istemeyecektir.

Söz ve anlam sanatları çoğu kez zekânın doğa üzerindeki değiştirici, yıkıcı özelliklerinden yararlanır.Bilgisini, görgüsünü, geçmiş yüzyıllara borçlu olan insan için bundan daha doğal bir şey yoktur. Benzetme(teşbih), eşyayı, olduğundan başka türlü görmek zorudur. Bunu yapan insan, garip karşılanmaz, hiçbir olağandışlıkla suçlanmaz. Oysa benzetiden (teşbihten) ve iğretilemeden (istiareden) kaçan, gördüğünü herkesin kullandığı sözcüklerle anlatan adamı, bugünün aydın kişisi,*garip* saymaktadır. Yanılgısı, türlü sapıtmalarla varılmış bir şiiir anlayışını kendine çıkışnoktası yapmasıdır. Yazının ortaya çıktığı günden beri yüz binlerce ozan gelmiş, her biri binlerce benzeti (teşbih) yapmış. Hayran olduğumuz insanlar bunlara birkaç tane daha eklemekle acaba edebiyata ne kazandıracaklar? Benzeti, iğretileme, abartma ve bunların bir araya gelmesinden oluşacak bir düşsel zenginlik,umarım tarihin aç gözünü artık doyurmuştur.

Edebiyat tarihinde pek çok biçim değişiklikleri olmuş,yeni biçim, her defasında, küçük garipsemelerden sonra kolayca kabul edilmiştir. Güç kabul edilecek değişiklik, beğeniye ilişkin olanıdır. Böyle değişmelerin pek seyrek olduğunu; üstelik, böylece ortaya çıkan edebiyatlarda da her şeye karşın değişmeyen, yine sürüp giden, hepsinde ortaklaşa olan bir yan bulunduğunu görüyoruz. Bugüne kadar burjuvazinin malı olmaktan, yüksek sanayi döneminin başlamasından önce de dinin ve feodal sınıfın köleliğini yapmaktan başka hiçbir işe yaramamış olan şiiirde, bu değişmeyen yan,*varlıklı sınıfların beğenisine seslenmiş olmak* biçiminde beliriyor. Varlıklı sınıfları, yaşamak için çalışmaya gereksinmesi olmayan insanlar oluşturur.O insanlar geçmiş dönemlerin egemenleridirler. O sınıfta temsil etmiş olan şiiir, lâıık olduğundan daha büyük bir kusursuzluğa erişmiştir. Ama yeni şiiirin dayanacağı beğeni, artık azınlığı oluşturan o sınıfın beğenisi değildir. Bugünkü dünyayı dolduran insanlar, yaşamak hakkını sürekli bir didişmenin sonunda buluyorlar.Her şey gibi, şiiir de onların hakkıdır, onların beğenisine seslenecektir. Bu, söz konusu kitlenin istediklerini eski edebiyatların gereçleriyle anlatmaya çalışmak demek de değildir. Sorun, bir sınıfın gereksinmelerinin savunusunu yapmak olmayıp yalnızca beğenisini aramak, bulmak, sanata onu egemen kılmaktır.

Yeni bir beğeniye, ancak yeni yollarla, yeni araçlarla varılır. Birtakım kuramların söylediklerini, bilinen kalıplar içine sıkıştırmakta hiçbir yeni, hiçbir sanatsal atılım yoktur. Yapıyı temelden değiştirmelidir. Biz yıllardan beri beğenimize, irademize egemen olmuş, onları belirlemiş, onlara biçim vermiş edebiyatların, o sıkıcı, o bunalıcı etkisinden kurtulabilmek için, o edebiyatların bize öğretmiş olduğu her şeyi atmak zorundayız. Olabilse de, «şiiir yazarken bu sözcüklerle düşünmek gerekir,» diyerek yaratıcı çalışmalarımızı engelleyen dili bile atabilsek,. Ancak böylelikle kendimizi, alışkanlıkların sürüklediği doğal olmayansapmalardan kurtarmış; kendi özbenliğimize, kendigerçekliğimize kavuşmuş oluruz.

Tarihin beğenerek andığı insanlar her zaman dönümnoktalarında bulunanlardır. Onlar bir geleneği yıkipyeni bir gelenek kurarlar. Daha doğrusu kurdukları şey, içlerinden gelen yeni bir sınırlama sistemidir. Ancak ileriki kuşaklara ulaştıktan sonra gelenek olur. Büyük sanatçı, sonsuz sınırlamaların içindedir. Fakat bu sınırlamalar, hiçbir zaman, öncekilere belirlenmiş değildir. O, kitapların öğrettiğinden daha çoğunu arayan, sanata yeni sınırlamalar sokmaya çalışan adamdır. 17'nci yüzyıl Fransız klasisizmi, kuralcı olmuş, fakat gelenekçi olmamıştır. Çünkü kurallarını kendi getirmiştir. 18'inci yüzyıl yazıcıları daha çok gelenekçi oldukları halde sanatçı yanları bakımından geleneği kuranların düzeyine yükselememişlerdir. Çünkü sınırlamaları duymamışlar, öğrenmişlerdir. Birşeyin ya gerekliliği ya da gereksizliğini duymalı, fakat herhalde duymalıdır. Gerekliliği duyanlar kurucular, gereksizliği duyanlar yıkıcılarıdır. Her ikisi de toplumların düşünsel yaşamı için, düzeni sürdüren insanlardan daha yararlıdır. Bu tür insanlar belki her zaman başarılı olamazlar. Yaptıkları işintutunabilmesi, işin toplumsal yapıdaki değinmelerle olan ilişkisine ve bu değişimlerin ağıdır. Başarısızlığın nedenlerinden biri de yapmanın yapılması gerekeni bilmekten farklı oluşudur. Bir insan kurduğunu kusursuzlaştıramayabilir. Fakat kendisini hemen izleyecek olana değerli bir temel bırakır. Yabir yol gösterir, ya da bir yolun yanlış olduğunu söyler. Bu insan bir davanın bayraktarı, sıra neferi ya dafedaisi demektir. Bir düşünce uğrunda fedai olmayı göze almış insan övünçle, kıvançla karşılanmalıdır. Yine de fedai olmayı gözle almış insanın ne

övgüye ihtiyacı vardır, ne de alkışa. Çünkü bunlar,, ondaki güven duygusuna hiçbir şey kalmayacaktır. En koyugericilik hareketlerinin,yürekliğinden hiçbir şey eksiltmeyeceği gibi.

Ben, sanat dallarının birbiri içine girmesinden yanadeğilim. Şiiri şiir, resmi resim, müziği müzik olarak kabul etmeli. Her sanatın kendine özgü nitelikleri,kendine özgü anlatım araçları var. Anlatılmak isteneni bu araçlarla anlatıp bu özelliklerin içinde kapalı kalmak, hem sanatın gerçek değerlerine saygılı olmak,hem de bir çabaya, bir emeğe yer vermek demek değil mi? Güzel olanı sağlayacak güçlük, herhalde bu olmalı. Şiirde müzik, müzikte resim, resimde edebiyat,bu güçlüğü yenemeyen insanların başvurdıkları birerhileden başka bir şey değil. Ayrıca bu sanatlar, ötekisanatların içine girince gerçek değerlerinden de birçok şeyler kaybediyorlar. Sözgelimi bir şiirde uyumlubirkaç sözcüğün yan yana gelmesinden ortaya çıkmışbir müziği, ezgilerindeki çeşitlilik ve akorlarındakizenginlikle alabildiğine büyük bir sanat olan gerçekmüzik yanında küçümsememeye olanak var mı? Kaynakları aynı olan harflerin bir toplanmasıyla oluşan 'öykünmeli uyum' (ahengi taklidi) da bu kadar basit, bu kadar adi bir hile. Ben bu gibi hilelerden tat almanın, o uyumu şiirde duymaktan gelen bir hoşnutluk olduğu inancındayım, insan, anlaşılmasandığıbir şeyi anladığı zaman hoşnut olur. Bu hoşnut oluşu,anlaşılmasanılan yapıtın başarısı saymak, insanınkendini yazarla bir tutmak, yani kendi kendini beğenmek isteğinden başka bir şey değil. Bu yüzden, halkınsevdiği yapıtlar, en kolay anlaşılabilir oluyor. Sözgelimi müzik beğenileri yeni oluşmaya başlamış insanlarÇaykovski'nin; konusu, Napolyon'un Moskova seferinden alınmış, olayları, resim gibi, hikâye gibi betimlenmiş olan 1812 Uvertürü'nü hayranlıkla dinlerler. Yineonlar içinSaint - Saens'in, ölümlerin gece saat on ikiden sonra mezarlarından kalkıp rakedişlerini, sabahın oluşunu, horozların ötüşünü, iskeletlerin yenidenmezarlarına girişini anlatanDanse Macabre ile Borodin'in, bir kervanın su ve çingirak sesleri arasındailerleyişini anlata nOrta Asya Bozkırlarında adlı yapıtları ne büyük müzik yapıtlarıdır. Bence, müzik gibi anlatım olanakları olağanüstü geniş bir sanat dalında betimleme yoluyla avlanmak gibi basit bir hileye başvurmak, besteci için göz yumulamayacak derecede büyük bir kusur. Halkın, yukarıda anlattığım türden biraşağılık kompleksine bağlı olan bu duygusunu, hiçbirbüyük sanatçı sömürmemelidir. Sanatçı kendini verdiği sanatın özelliklerini keşfetmek, becerisini de bu özellikler üzerinde göstermek zorundadır. Şiir, bütünözelliği, söylenişinde olan bir söz sanatıdır. Yani tümüyle anlamdan oluşur. Anlam, insanın beş duyusuna değil, kafasına seslenir. Öyleyse, doğrudan doğruya insan ruhuna seslenen ve bütün değeri, anlamındaolan gerçek şiir ögesinin, müzik gibi, bilmem ne gibikinci derecede hokkabazlıklar yüzünden dikkatimiz den kaçacağını da unutmamak gerek. Tiyatro için çok daha gerekli olan dekora karşı çıkıyorlarda, şiirdeki müziğe karşı çıkmıyorlar.

Apollinaire, 'Calligrammes' adlı kitabında, şiire bir başka sanat daha sokuyor: resim. Diyelim ki, bir yağmur şiirinin dizelerini sayfanın yukarı köşesinden aşağı köşesine doğru dizmiş. Yine aynı kitapta bir yolculuk şiiri var : harfleriyle sözcüklerinin sıralanışı gözümüzün önüne vagonlardan, telgraf direklerinden, aydan, yıldızlardan oluşmuş bir tablo çiziyor. Açık konuşmak gerekirse, bütün bunların bize bir yağmur havası, bir yolculuk havası verdiğini, yani Apollinaire'in başka bir sanatla ilgili birtakım dalaverelerle bizi şiirin havasına soktuğunu söylemek gerekir.

Apollinaire, böyle bir hileye başvuran tek adam değildir.Resmi, biçim yoluyla şiire sokanlar çok.Sözgelimi Japon ozanları, çoğu kez konularını, kamışlar, göller, aylı geceler, hasır yelkenli kayıklar ve çiçeklenmiş erik ağaçlarına benzeyen biçimlerle anlatırlarmış.Hâşim, alev sözcüğünün eski harflerle yazılışında gerçek alevi anımsatan bir büyü bulurdu. Buörnekleri teker teker anışım, şiirin müzikten olduğugibi, resimden de yararlanabileceğini anlatmakıçındır.

Müzikten yararlanmayı kabul eden ozan, neden resimden,üstelik daha ileri gidilirse, heykelden ya da mimariden de yararlanmayı düşünmesin? Oysa heykelden yararlanmak, . resmin bile hakkı değil. Resmibir aralık oylumlaştırmaya kalkışmış olanPicasso,bugün herhalde bu yanlışını anlamıştır. Yalnız dikkat edilirse görülür ki, verdiğim örnekler, bizi, şiiresokulan resmin yalnızca biçimle ilgili yanı üzerinde durdurmakta. Böyle bir şiir, şimdilik sorun yapılacak kadar önem ve yandaş kazanmamış. Oysa bir de resmi şiire anlam olarak sokan ozanlar, bu ozanları tutan büyük de kalabalıklar var. Onlar, bütün üstünlü günü betimlemeye dayanmış yazıları şiir saymakta güçlük çekmiyorlar. Oysa o yazıların şiirliğini kabul etmemek gerek. Bu görüşü savunanlar, pek ijeriye gitmedikleri zaman, düşünceleri akla yakınmış gibi görünür. Kendilerine hak vermek isteriz. Sanırsanız ki, betimleme, şiirin koşullarındandır, her şiir de az çok betimlemedir. Bu yanlış düşünce şiirin anlatım aracınındil oluşundan ileri geliyor. Dili oluşturan

sözcükler yadoğrudan doğruya eşyanın, ya da düşüncelerimizin anlatım nesneleridir. Soyut düşünceler, gelişmiş kafalara dış dünya ile ilgisizmiş gibi görünür. Oysa, insandanilen yaratığın, en soyut düşünceleri bile bir somutla birlikte düşünmek, yani onu sürekli olarak maddeye, sürekli olarak eşyaya dönüştürmek eğilimi vardır.

Böyle olunca sözcüklerin yan yana gelmesiyle oluşacak sanatın, gözümüzün önüne doğadan birçok şeyler getireceğini de olağan karşılamalı. Ama bu olağan karşılama, hiçbir zaman şiirin bütün servetinin bu sözcüklerle anımsanan bir dünyadan, bütün değerinin debu dünyanın güzelliğinden başka bir şey olmayacağı sonucuna varmamalı. Şiirde betimleme bulunabilir. Ama betimleme -üstelik sanatçının tümüyle kendine özgü görüş merceğinden bile geçmiş olsa- şiirde te mel öge olmamalı. Şiiri şiir yapan, yalnızca söylenişindeki özelliştir; o da anlama ilişkin bir şeydir.

Fransız ozan *Paul Eluard* ın dediği gibi, «bir günegecek, şiir yalnızca kafayla okunacak, edebiyat daböylece yeni bir yaşama kavuşacak.»

Edebiyat tarihinde her yeni akım, şiire yeni bir sınır getirdi. Bu sınır elden geldikince genişletmek, daha doğrusu, şiiri sınırdan kurtarmak bize düştü.

Oktay Rifat, bir mektubunda, bu görüşü, 'okul' kavramı üzerinde açıklamaya çalışıyor. Diyor ki: «Okul(ecole) düşüncesi, zaman içinde bir araverişi, birduruşu simgeliyor. Hız ve devinime aykırı. Yaşamın akışına uyan, *dialectique* anlayışa aykırı düşmeyen akım, yalnızca okulsuzluk akımıdır.»

Ancak, sınırsızlık ya da okulsuzluk niteliği, şiirde tek başına, ayrı bir biçimde bulunabilir mi? Kuşkusuz ki hayır. Bu niteliğin insana birçok yeni alanlar keşfettireceğini, şiiri birçok ganimetlerle zenginleştireceğini doğal saymalı. Bizim, kendi hesabımıza, bu sınır genişletme işinde ele geçirdiğimiz ganimetlerin başlıcaları arasında saflıkla basitlik var. Şiirsel güzelibunlardan çıkarma isteği, bizi şiirin en büyük hazinesi olan, insanı yaşamının bütün dönemlerinde kurcalayan bir evrenle yakından ilişki kurmaya yöneltiyor. Bu evren de bilinçaltıdır. Doğa, zekânın işe karışmasıyla değiştirilmemiş halde, ancak burada bulunabiliyor. Yine insan ruhu, burada bütün karmaşıklığı, bütün kompleksleriyle, fakat ham ve ilkel halde yaşıyor, ilkellikle basitliğin bir özelliği de bu karmaşıklık olsagerek. Duyguların ya da heyecanların soyutlanmışlarına ancak ruhbilim kitaplarında rastlarız. Bunun için diyelim ki, bir şehvet şiiri yazmaya çalışan ozan, bir pintilik duygusunu anlatmak için sayfalar dolduran yazar, bizi, yaşamın olsun, bayağılıkların olsun, dışına sürüklüyorlar. Saflıkla basitliği, çocukluk anı-, larımızda aynı zenginlik, aynı içiçelik ve ayırıp soyutlamaya karşı duyulan aynı düşmanlıkla buluyoruz. Tanrının sakallı bir ihtiyar, cinlerin kırmızı cüceler, perilerin beyaz entarili kızlar biçiminde tasarlanması, bozulmamış çocuk kafasının soyut düşünceye direnci olmadığını gösteriyor.

«Şiiri en saf, en basit halde bulmak için yapılan, insanın bilinçaltını karıştırma işleminin *symboliste'lerin* kabul ettiği gibi içimizdeki birtakım gizli tellere dokunma, ya da *Valery'nin* yaratıcı eylemi açıklayan «bilinç dışında olma» kuramlarıyla karıştırılmamasını isterim. Bu konuda bizim isteğimize en çok yaklaşan-sanat akımı *surrealisme* akımıdır. Ruhsal otomatizmi düşünce sistemlerinin ve sanat anlayışlarının çıkış noktası yapan bu insanlar, vezni ve kafiye atmak zorunda kaldılar. Ruhsal otomatizmle zekâ hokkabazlığının uyumsuz şeyler olduğunu gören insan için, bu zorunluluk da apaçıktır, ikisinden birini seçmek gereğini açıkça ortaya koyan ve «bütündeğeri anlamında olan şiir» için bu küçük hokkabazlıkları gözden çıkarmaktan çekinmeyen *surrealiste'ler* elbette övgüye değer görülmeli. \*

Bir yere kadar haklı bulduğumuz otomatizm düşüncesi, bizim ülkemizde, bu akımın tam bir açıklaması diye kabul edilmiş. Oysa bu, yalnızca bir çıkış noktası. Burada, bizlerce olduğu gibi, onlarca da şiirinana işçiliği diye kabul edilen «bilinçaltını boşaltma» işleminin, her zaman bir kendinden geçme durumuyla birlikte bulunmadığını eklemeliyim. Eğer böyle olsaydı, herkes sanatçı olurdu. Oysa sanatçı, elde edilmiş bir beceriyi düş ve benzeri türden durumlar dışında da kullanabilen adamdır. Değeri olsun, büyüklüğü olsun, bu beceriyi kazanış ve kullanışındaki ustalıklı ölçülür. Alışkanlıklarla elde edilmiş bir bilincin, insana, bilinçaltı dediğimiz kuyuyu kazabilecek gücü getirdiğim, *Freud'ü* çok iyi bilen bir doktor ve sanatı düşünceleriyle başabaş bir şair olan *Breton*, bundan yıllarca önce söylemiş.

Bu güç acaba nedir? Ruhsal yaşamın yazılma çalışmaları bilincin denetimi —az olsun, çok olsun —her zaman vardır. Yani doğal koşullar içinde bilinçaltını yazıya dönüştürmemiz olanaksızdır. Öyleyse, olanaksız olan bu durumu bir yeti'S gibi göstermeyekalkışmak, büsbütün gereksiz bir çaba sayılmaz mı? Kesindir ki, bu yeti, bilinçaltını boşaltma yetisi değildir. Olsa olsa bilinçaltını taklit etme yetisidir.

Bilinçaltında bulunan şeyler nasıl şeyler? Onu bir sanatçı bir bilgenden çok daha iyi, çok daha derinden duyar. Yapıtı da bu duyuşun taklidinden başka bir şeydeğildir. Sanatçı kusursuz bir taklitçidir.

Usta sanatçı, taklitçi değilmiş gibi görünür. Çünkü taklit ettiği şey özgündür. 19'uncu yüzyılda yaşamışgerçekçi yazarın anlattığı doğa, özgün değildir; zekânın aracılığıyla taklit edilmiştir. Onun için de yapıt,kopyanın kopyasıdır. Basitlikle ilkelik, ikisi de, sanat yapıtına gerçek güzelliği getirirler. İyi bir sanatçı onları çok güzel taklit eder. Bu işi yapan adama«basit adam, ilkel adam» dememek gerekir. Sanatınıyıllarca çilesini çekmiş, sonsuz aşamalardan geçmişmiş görürseniz, onun için hemen olumsuz yargılar vermeyiniz. Böyle bir şair «acemiliği taklit»te güzellikbulmuş olabilir. O zaman da o, acemiliğin ustası olmuşdemektir.

Bütün bunlar gösteriyor ki sanat pek de öyle otomatizm işi falan değil, bir çaba, bir beceri işiymiş. Oysa biraz öncesürrealiste ozanlardan sözederken«ruhsal otomatizmi, düşünce sistemlerinin çıkış noktası yapan bu adamlar vezinle kafiyei atmak zorunda kaldılar,» demiştim. Madem ki insan böyle bir otomatizme inanmıyor ve madem ki bütün çabanın bir taklitten başka bir şey olmadığını ortaya çıkartabiliyor, ohalde vezinle kafiyei de kabul etsin. Vezinle kafiyeinortadan kalkmasına neden olan şey, yalnızca otomatizm düşüncesine bağlanmış olsaydı, bu düşünce, belkidoğru olabilirdi. Oysa, vezinle kafiyei önemsemeişi- te başka nedenler de var. O nedenleri şimdilik konumuzun dışında sayıyorum.

«Vezinle kafiyein ortadan kalkmasına neden olanşey, yalnızca otomatizm düşüncesine bağlanmış olsaydı; bu bağlanışın yersiz olduğu anlaşılınca vezinle kafiyein de şiirdeki yerini alması gerekirdi,» dedim. Oysagerekmezdi. Çünküsürrealiste ozanlar, şiire taklit yolu ile sokacakları bilinçaltını gerçekmiş gibi göstermekistiyeceklerdi. İşte bu yüzden vezinle kafiyei kullanmak zorundaydılar. Çünkü onlar taklit edilecek şeyibilmenin yeterli olmadığını, taklitte de usta olmak gerektiğini kavramış insanlardı. Eğer böyle olmasaydı,biz Anların içtenliklerine inanmayacaktık. Sanatçı bizi,. söylediklerinin içtenlikli olduğuna da inandırmalı.

Şiirde saldırılması gerektiğine inandığım anlayışlardanbiri de dizeci anlayıştır. Bir şiirde bir tek en iyidizehin yeterliliğine inanç biçiminde beliren ve ilk bakışta insana basit görünen bu anlayış, şiirin kötü birözelliğine bağlanışın gizli bir anlatımı olduğu için önemli buluyorum. Şiirde bir «bütün»ün gerekliliğine inananlar bile dizeler arasında birtakım aralıklar kabul eder,bu aralıkları birbirine bağlayan anlam yakınlıklarınışiirdeki örülüsün kusursuzluğu için yeterli sayarlar. Bu anlayış, belki de saldırılmaya degecek kadar sakat bir anlayış değildir. Ama insanı şimdi sözedeceğimözelliğe ve o özellikten tat alma tehlikesine götürdüğü için buna da meydan vermemek gerek. Şiir öyle birbütündür ki, bütünlüğünün farkında bile olunmaz.

Sıvanmış, boyanmış bir yapının tuğlaları arasındaki harcı göremeyiz. Yapı, bütünlüğünü, ancak buharçla sağladığı zamandır ki, onu oluşturan tuğlalarnteker teker görmek, onların nitelikleri üzerinde düşünmek fırsatını elde ederiz.

Dize'ci anlayış, bize, dizelerin olduğu gibi, onunparçalan olan sözcüklerin de incelenmesi, çözümlenmesi olanağını verir. Sözcük üzerinde düşünmek onun güzelliğini ya da çirkinliğini saptamaya çalışmak;şiire, sözcük halinde, soyut bir «şiir ögesi» anlayışı getirmiştir. Yüz sözcükten oluşmuş bir şiirde, yüz tanegüzellik arayan insan vardır. Oysa bin sözcükten oluşmuş bir şiir bile bir tek güzellik için yazılır. Tuğla, güzel değildir. Sıva, güzel değildir. Ama bunlardan oluşan bir mimarî yapıt güzeldir. Buna karşılık agat, hel-yotrop, gümüş gibi maddelerden bir yapı kurulabileceğini varsayalım. Eğer bu yapı, maddelerinin taşıdığıgüzellik dışında bir güzellik taşımıyorsa, sanat yapıtısayılmaz. Görülüyor ki, aslında güzel olan sözcüğün, şiire gereçlik etmesi, şiir için bir kazanç değil. Eğer söyleniş biçimlerini, kullanılış biçimlerini de birlikte getirmiş olmasalardı, bu sözcüklerin şiire bir zararı da olmazdı. Ama ne yazık ki o sözcükler ancak belli biçimlerde söylenebiliyor. Yani, kendi söyleniş biçimlerinikendileri belirliyorlar. İşte eski şiirin yukarıda sözünü ettiğim özelliği, bu söyleyiş biçimidir, adı da «şai-râne»dir.

Bu söyleyiş biçimine bizi sözcükler getirmiş. Fakat şiir beğenisini, şiir anlayışını bugünkü toplumdan alaninsan çoğu kez karşı yönden yola çıkmakta, yani o sözcüklerden önce şairaneyi tanımaktadır. Bu söyleyiş biçimim getirebilecek sözcüklerden oluşmuş sözlük; yazarken şairane olmak isteyen, okurken de şairaneyiarayan insanın kafasında zorunlu olarak ortaya çıkar.O sözlüğün çerçevesinden

kurtulmadıkça şâirânedan

kurtulmaya da olanak yok. Şiire yeni bir dil getirmeçabası, işte böyle bir kurtulma isteğinden doğuyor.«Nasır» ve «Süleyman Efendi» sözcüklerinin şiire sokulmasını sindiremeyenlerse şâirâneyle katlanabilenler,hatta onu arayanlar, hem de özellikle arayanlardır.

Oysa «eskiye ait olan her şeyin, her şeyden öncede gâirânenin karşısına çıkmak gerek.»

\* 1941 yılında çıkan yazı.

\* Surrealisme'den birkaç kez böyle sevgiyle söz etmemizden olsa gerek —ya surrealisme'ı ya da bizim şiirlerimizi okumamış kimi insanlar, hakkımızda yazılar yazarken— bizi bu adla adlandırdılar. Oysa sözünü ettiğim katılmalar dt-çında hiçbir ilgimiz olmadığı gibi, herhangi bir edebiyatakimine da bağlı değiliz.

**ORHAN VELİ**

----{ kutupyıldızı }----